

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет дошкільної і технологічної освіти
Кафедра дошкільної освіти

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Ковшар О.В.
« ____ » _____ 2021 р.

Реєстраційний № _____
« ____ » _____ 2021р.

**НАБУТТЯ ДОШКІЛЬНИКАМИ ЗНАНЬ З ДЕКОРАТИВНО-
ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА ПРИ ВИГОТОВЛЕННІ ВИРОБІВ З
ПАПЕРУ ТА КАРТОНУ ЗАСОБОМ ТЕХНОЛОГІЇ СТОРІТЕЛЛІНГ**

Кваліфікаційна робота студентки
групи ЗДО м-16
ступінь вищої освіти «магістр»
спеціальності
012 Дошкільна освіта
Рошак Лариси Георгіївни

Керівник канд. пед. наук, доцент
Кулінка Ю.С.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Рошак Лариса Георгіївна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	8
1.1. Особливості ознайомлення дошкільників з декоративно-прикладним мистецтвом.....	8
1.2. Технологія сторітеллінг як засіб розвитку творчості дошкільників при виготовленні виробів з паперу і картону.....	17
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ СТОРІТЕЛІНГ ПРИ ВИВЧЕННІ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА.....	27
2.1. Стан досліджуваної проблеми в практиці роботи закладу дошкільної освіти.....	27
2.2. Система роботи з упровадження технології сторітеллінг при виготовленні виробів з паперу і картону.....	39
2.3. Аналіз результатів дослідно-експериментальної перевірки.....	51
Висновки до розділу 2.....	56
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	60
ДОДАТКИ.....	64

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасне соціальне замовлення на освіту обумовлено завданнями художнього розвитку підростаючого покоління, про які наголошено в Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 рр. [20] У ній підкреслюється важливість художньої освіти, використання пізнавальних і виховних можливостей предметів художньо-естетичної спрямованості, що сприяють формуванню творчих здібностей, почуття прекрасного, естетичного смаку, моральності.

Ефективне вирішення цієї проблеми можливе у процесі залучення дітей до декоративно-прикладного мистецтва. У кожної людини є потреба у творчій діяльності та формуванні творчих здібностей, що, на жаль, часто залишається нереалізованим.

Творчість дає людині переживання своєї цілісності, відображає внутрішній світ, прагнення, бажання, переживання. У момент творчості людина найповніше і глибоко переживає себе як особистість, усвідомлює свою індивідуальність. Творчість є нормальним та постійним супутником дитячого розвитку. Найдоступнішим варіантом творчої діяльності є декоративно-прикладне мистецтво.

Декоративно-прикладне мистецтво збагачує творчі прагнення дітей дошкільного віку перетворювати світ, розвиває у дітях нестандартність мислення, свободу, розкутість, індивідуальність, уміння вдивлятися та спостерігати. У закладах дошкільної освіти велика увага приділяється залученню дітей до витоків народної культури. Дітям треба подарувати радість творчості, познайомити з історією народної творчості, показати прийоми аплікації, ліплення та роботи з пензлем, ознайомити із образною стилізацією рослинного та геометричного орнаменту.

Відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти (2021 р.) серед цінностей дошкільної освіти визначено «розвиток творчих задатків, здібностей талантів», що реалізуються в освітньому напрямі «Дитина у світі

мистецтв», а саме «виявляє вміння використовувати техніки художньо-продуктивної та декоративно-ужиткової діяльності, експериментує із зображувальними матеріалами, створює художні образи» [2, с. 22].

Мистецтвознавці А. Грибовська, Т. Доронова, Т. Комарова, А. Усова, Б. Холезова, Т. Шпикалова відмічали важливу роль саме декоративно-прикладного мистецтва в творчому розвитку дітей дошкільного віку. Переконливо доводять, що ознайомлення дітей дошкільного віку з творами декоративно-прикладного мистецтва, спонукає до формування у них патріотичних почуттів, долучає до світу прекрасного, розвиває естетичний смак тощо. Відомий педагог Є. Фльоріна однією з перших виступила за активне використання народного мистецтва для розвитку дитячої творчості, вважаючи, що в процесі занять діти набувають навички та вміння, необхідні для створення декоративних візерунків. Важливе виховне значення народного мистецтва неодноразово підкреслювала в своїх роботах Н. Сакуліна. Народна фантазія різноманітна, особливо вона проявляється в різних орнаментах, які складаються народними майстрами з рослинних елементів і геометричних. Багато елементів прості і доступні для відтворення дітям дошкільного віку.

Необмежені можливості для творчості має робота з папером та картоном. Залучаючи дитину до такого виду продуктивної творчості як робота з папером та картоном, розвивається низка психічних процесів: мислення, пам'ять, сприйняття, уява. Діти через практичну діяльність краще сприймають просторове відношення до навколишнього світу, розвивається аналітичне та просторове мислення, сприйняття та відтворення деталей та цілого предмета, обсягу та площини.

При проведенні занять з виготовлення виробів з паперу та картону доцільним є використання технології сторітеллінг, що недостатньо висвітлено у працях сучасників. Технологія сторітеллінг є педагогічною технологією, що ґрунтується на застосуванні історій з конкретною структурою та цікавим героєм, спрямована на вирішення педагогічних питань виховання, сприяє ефективному розвитку та навчанню дітей дошкільного віку.

Проте, питання впровадження в освітній процес ЗДО технології сторітеллінг при набутті дошкільниками знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу та картону є необґрунтованим у психолого-педагогічних та методичних дослідженнях. Тому **темою кваліфікаційної роботи обрано «Набуття дошкільниками знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу та картону засобом технології сторітеллінг».**

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити ефективність системи роботи з упровадження технології сторітеллінг при виготовленні виробів з паперу і картону в процесі набуття дошкільниками знань з декоративно-прикладного мистецтва.

У відповідності до поставленої мети визначені **завдання дослідження:**

- 1) Проаналізувати особливості ознайомлення дошкільників з декоративно-прикладним мистецтвом.
- 2) Обґрунтувати технологію сторітеллінг як засіб розвитку творчості дошкільників при виготовленні виробів з паперу і картону.
- 3) Розробити систему роботи з упровадження технології сторітеллінг при виготовленні виробів з паперу і картону.
- 4) Експериментально перевірити ефективність системи роботи з упровадження технології сторітеллінг при виготовленні виробів з паперу і картону.

Об'єкт дослідження – декоративно-прикладне мистецтво як засіб творчого розвитку дошкільників.

Предмет дослідження – технологія сторітеллінг як засіб набуття дошкільниками знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу та картону.

Методи дослідження: *теоретичні:* аналіз і синтез наукової, навчально-методичної літератури, що надало змогу зіставити різні погляди на досліджувану проблему, визначити критерії та показники формування знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу чи

картону; метод узагальнення передового педагогічного досвіду сприяв обґрунтуванню ефективності системи роботи з упровадження технології сторітеллінг при виготовленні виробів з паперу і картону; *емпіричні*: спостереження, анкетування, педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний), які допомогли виявити результативність експериментальної роботи, установити ефективність розроблених методичних рекомендацій; *математичні*: здійснення кількісного і якісного аналізу емпіричних даних.

Практична значущість дослідження полягає в опрацюванні механізму формування знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу чи картону засобом технології сторітеллінг. Спираючись на досвід педагогів-практиків та на основі літературних джерел підібрано комплекс вправ і методик формування знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу чи картону засобом технології сторітеллінг. Отримані результати можна використовувати вихователями ЗДО при проведенні занять з декоративної аплікації при виготовленні виробів з паперу та картону.

Апробація. Деякі твердження та думки кваліфікаційної роботи представлені на методичних семінарах у КЗО «КСШ «Надія» Дніпровської міської ради. Головні положення кваліфікаційної роботи подані у статті «Доцільність використання технології сторітеллінгу при виготовленні виробів з паперу і картону у дошкільників середньої групи». *The 2-nd International scientific and practical conference «Modern science: innovations and prospects»*. SSPG Publish, Stockholm, Sweden. 2021. №7-8. С. 477-481.

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури, додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

1.1. Особливості ознайомлення дошкільників з декоративно-прикладним мистецтвом

Сучасний стан розвитку нашої країни, на фоні економічних та політичних змін, диктує нові умови виховання всебічно розвиненої особистості, яке починається від самого народження дитини і триває впродовж усього життя. Саме дошкільний вік є чи не найважливішим періодом становлення людини, коли закладаються основи всього розвитку людства. Це період залучення дитини до пізнання навколишнього середовища, період початкової соціалізації, активізації самостійного мислення, формування інтересу та пізнавальної діяльності.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває виховання у дошкільнят художнього смаку, формування творчих здібностей, осягнення ними почуття прекрасного засобами народного надбання, національної культури, вітчизняної історії.

Одним із дієвих засобів становлення індивідуальності дитини вважається декоративно-прикладне мистецтво, яке є частиною народної культури. Це цілком закономірно в умовах духовного відродження суспільства, росту його національної самосвідомості, зацікавленості народною культурою як всебічною системою виховання підрастаючого покоління, що сприяє його духовному оздоровленню. Народне мистецтво – це унікальний світ духовних цінностей, де втілена духовна енергетика нації, яка зберігає й розвиває моральний потенціал етносу.

Декоративно-прикладне мистецтво пройшло величезний шлях розвитку – від елементарних прикрас первісних людей (фібули, намиста, браслети, сережки, кільця тощо), різних знарядь праці, глиняного посуду,

одягу до складного комплексу численних виробів у сучасному інтер'єрі, місті. Нині декоративна творчість захоплює у свою орбіту поступово все більш широке коло об'єктів оточення і стає чи не універсальним засобом творчої діяльності людини, хоча в історичному дискурсі завжди розмежовувались поняття «витончених мистецтв» (філософія, література, музика) і «ремісничих мистецтв» [10, с. 41-42].

Аналіз психолого-педагогічної літератури підтверджує той факт, що об'єднуючим фактором різноманітних видів мистецтв, які певним чином є дотичними до декоративних, є «декор» (від франц. *decor*, від лат. *decoro* – «прикрашаю»). В буквальному розумінні це процес прикрашання будівлі (фасаду чи інтер'єру) або певного виробу, з ним в єдності завжди існує об'ємнопросторова композиція твору, де декор стає її елементом, робить композицію виразною або зовово перебудовує її, вносячи притаманні самому декору масштабні відношення, ритм, колорит. Розрізняють декор простий (наприклад, одноколірне фарбування) та складний, що поєднує, наприклад, орнамент і зображення, скульптуру і розпис. У будь-якому разі декор є засобом зорового поєднання в ансамблі окремих будов або предметів [1]. Отже, поняття «декорувати» набуло значення «прикрашати», «обробляти поверхню предметів» тощо, а декорування є характеристикою зовнішньої поверхні предмета і співвідноситься з поняттями «забарвлення», «опорядження», «обрамлення» тощо [9].

Як зазначено в словнику декоративно-ужиткового мистецтва (за заг. ред. Я. Запаска), «декоративне мистецтво – це частина пластичного мистецтва, що призначене для художнього оформлення навколишнього матеріального середовища, внесення до нього естетичних елементів, створення ідейно-образної основи» [10]. Його розділяють на:

1) монументально-декоративну творчість (архітектурний декор, розпис, рельєф, статуї, паркові скульптури, вітражі, мозаїка для прикрашання фасадів та інтер'єрів);

2) оформлювальне мистецтво; 3) власне декоративно-прикладне мистецтво – створення художніх виробів, призначених головним чином для побуту.

У словнику декоративно-прикладне мистецтво визначається як «мистецтво виготовлення, а також художнього оформлення виробів побутового призначення» [11].

Л. Оршанський трактує досліджуване поняття як «результат творчої праці людини, втілений у довершеному художньому творі» [29, с. 12].

С. Коновець говорить, що це «жива пам'ять про витoki культури народів, що передається впродовж еволюції людства від покоління до покоління, зберігаючи певні традиції, стилі, способи виготовлення, художньо-естетичні й світоглядні особливості» [19].

На думку І. Пошивайло це «щось метафоричне й символічне, його об'єкти несуть певну етногенетичну й історико-соціальну інформацію, хоча і не мають конкретного вербального вираження і безпосереднього писемного оформлення; дієвий засіб художнього самовираження творця» [31, с. 55].

Т. Доронова визначає декоративно-прикладне мистецтво як «вид декоративного мистецтва, покликання якого прикрашати повсякденне життя, побут згідно вимог людини» [13].

З погляду Л. Ейвас це естетичне освоєння середовища, де існує людина, художнє оформлення «другої природи», яку створила людина: будівлі, конструкції, приміщення, площі, вулиці, дороги. Це мистецтво вторгається в повсякденне життя, створюючи красоту та комфорт всередині та навколо жилих і суспільних приміщень [14].

Узагальнення думок науковців стосовно досліджуваного поняття дає змогу зробити висновок, що декоративно-прикладне мистецтво:

- розглядається як важлива художня цінність, що виконує певні функції – пізнавальну, комунікаційну;

- це предметно-духовний світ людини, який включає в себе численні види художньої практики;

– є складовою частиною традиційної народної культури, яка включає крім того музичне, поетичне, театральне, танцювальне, образотворче мистецтво, народне будівництво тощо.

Розділяємо думки науковців стосовно визначення декоративно-прикладного мистецтва і вважаємо, що це метод виховання особистості, спрямований на розвиток естетичного смаку засобами народної культури, ціль якого художньо оформити навколишній простір, збагатити предметно-духовний світ людини.

Зараз в вихованні та освіті дітей пріоритетним напрямом є їх особистісний розвиток, соціалізація, ініціативність й примноження творчих здібностей. У Базовому компоненті дошкільної освіти наголошується на важливості розвитку передумов емоційно-ціннісного ставлення та розуміння витвору мистецтва, миру природи, формування естетичного відношення до навколишнього світу, реалізацію самостійної творчої діяльності дітей. Особлива роль у вирішенні поставлених завдань відводиться народному декоративно-прикладному мистецтву [2, с. 21].

Декоративно-прикладне мистецтво, як засіб естетичного виховання, допомагає формувати художній смак, вчить бачити і розуміти прекрасне у всьому, що нас оточує. Національне, по своїй суті, активно впливає на духовний ріст дитини, формування моральних та патріотичних почуттів.

Декоративне мистецтво за своїми мотивами близьке до природи. Художники століттями спостерігали світ тварин, рослин, бачили, відчували гармонію у природі: ритм, пропорційність, упорядкованість, розумність і раціональність. Захоплення людиною природою, її гармонією, поєднане з тонким аналізом, порівнянням та узагальненням, знайшло відображення в узагальнених стилізованих формах та ритмах мистецтва. Так з'явилися елементи та композиції декоративного мистецтва за мотивами рослинних форм. У візерунках різних майстрів ми бачимо стилізовані зображення тварин, людини. Останньою формою стилізації та узагальнення стали елементи у геометричному орнаменті.

Народне мистецтво сприяє художньому вихованню дітей, оскільки у його основі закладено всі специфічні закономірності декоративного мистецтва – виразна композиція, симетрія, ритм, багатство та узгодженість. Воно доступне дитячому сприйняттю, оскільки несе у собі зрозумілий дітям зміст, який у найпростіших, лаконічних формах розкриває красу навколишнього світу.

Головне завдання декоративного мистецтва у роботі з дошкільниками – це виховання передумов почуття глибокої любові до своєї Батьківщини, свого народу, почуття патріотизму, самосвідомість, усвідомлення своєї національної приналежності. Емоційна мова мистецтва – найлегший, найвірніший і найдоступніший місток від душі народу до душі дитини. Ось чому у вітчизняній педагогіці з давніх-давен (К. Ушинський, Є. Фльоріна, А. Усова, Н. Сакуліна, Т. Шпікалова, Б. Неменський та ін.) проповідується головний принцип: виховувати дітей у сім'ї та у дитячому садку на мистецтві близькому, рідному мистецтві того краю, де живе людина. Б. Неменський підкреслив, що дитину необхідно «...прив'язати всіма її почуттями, емоціями до дерева культури його народу» [28].

Декоративність, виразність кольору та пластики, візерунковість орнаменту, різноманітність фактур матеріалів – ось характерні особливості творів народного декоративно-ужиткового мистецтва.

Наявність художніх здібностей у дітей дошкільного віку є запорукою успішного навчання в період шкільництва, тому розвивати ці здібності слід якомога раніше. Заняття малюванням, ліпленням та аплікацією сприяють розвитку творчої уяви, спостережливості, художнього мислення та пам'яті дитини. Саме в образотворчій діяльності кожна дитина може виявити свою індивідуальність.

Дослідниця прикладного мистецтва Г. Пантелєєв, Ю. Максимов та Л. Пантелєєв [30] зазначають, що у декоративно-ужитковому мистецтві народних майстрів чітко виділяються два види зображень – сюжетні та орнаментальні. Серед сюжетних зображень слід передусім відзначити

зображення тварин і птахів. Часто ці образи мали символічне значення. Лев, барс і орел символізували силу, владу, сокіл уособлював сміливість і відвагу, зображення молодої дівчини уособлювало весну. Крім символічних образів, великого поширення набули і казкові образи: птах сирін, кентавр – напівлюдина-напівзвір, єдиноріг – кінь з рогом у лобі, крилатий звір – гриф, тощо. Створені народною фантазією, вони зустрічаються у всіх видах народного мистецтва багато століть. Маючи основу образи живої природи, ці зображення, водночас, зберігали риси народної умовності.

Великого розвитку в народному прикладному мистецтві досягає орнамент. Орнамент – це навмисно створений візерунок, елементи якого ритмічно повторюються. Основною властивістю орнаменту є ритм. Ритм – це певна впорядкованість однохарактерних елементів. Ритм орнаменту може бути простим та складним. Ритм сприймається як елемент композиції, своєрідний початок.

Орнамент складається головним чином із різноманітних рослинних форм, до яких нерідко включаються зображення тварин та птахів. Рослинні орнаменти умовно декоративні. Вільно заповнюючи поверхню предметів та виробів, орнамент майже не залишає, як правило, фону. Поряд із рослинним орнаментом зустрічається і геометричний. Найпростіші геометричні форми у вигляді концентричних кіл, ромбів, зірок, що переплітаються між собою у різноманітних варіантах, поширюються у всіх видах декоративно-прикладного мистецтва. Слід підкреслити, що окремі елементи геометричного орнаменту мають глибоке історичне коріння. Вони прийшли у народне мистецтво від слов'ян-язичників. Обоючюючи явища природи, слов'яни відобразили свої язичницькі уявлення й у мистецтві. Наприклад, сонце вони зображували у вигляді кола чи ромба. Згодом, втративши свій первісний язичницький зміст, ці традиційні форми увійшли до геометричного орнаменту і набули в ньому широкого поширення.

Декоративно-прикладне мистецтво є джерелом творчої діяльності. Художні достоїнства творів, ретельна вивіреність форм та змісту

орнаментальних композицій змушує нас постійно шукати та знаходити у досліджуваному виді мистецтва яскраві та доступні образи для застосування їх у практиці естетичного та морального формування особистості дошкільника.

Обираючи мотиви народних розписів та орнаментів для відтворення їх у дитячих роботах, враховується доступність техніки зображення та ступінь виразності образів у візерунках.

Виконуючи роботи з мотивів народного орнаменту, діти вчаться розуміти принципи художнього узагальнення, пізнають прийоми творчих імпровізованих декоративних образів, вчаться бачити в орнаментах комбінації кольорів, зіставляти форми, величини, положення елементів площині предмета.

Дітей старшого дошкільного віку знайомлять з різними видами народного декоративного мистецтва (рис.1.1), вчаться розрізняти їх за змістом матеріалу, засобами виразності, характерними ознаками.

Рис.1.1. Види декоративно-прикладного мистецтва

Протягом року вихователь відбирає кілька видів народного орнаменту, щоб показати дітям геометричні орнаменти з огляду на наявність предметів декоративно-прикладного мистецтва у дошкільній установі, а також наочний матеріал: репродукції, листівки, слайди, відеофільми. Роботу слід починати з розгляду предметів, із якими діти знайомилися у попередній групі. Це позитивно впливає на емоційне сприйняття дітей. З іншого боку, сприйняття знайомих предметів відбувається на новому рівні, виділяючи загальне, діти помічають те, на що раніше не звертали увагу.

У геометричному орнаменті виділяють знайомі елементи та його прикраси. Приділяється увага закономірностям кольору та чергуванню елементів, ритмічності, побудові симетричного візерунка. Важливо показати геометричні елементи, які входять у зображення рослинних елементів – ягід, квітів, листя. Поєднуючи кола, овали, рисочки, майстер створює незвичайні квіти, листя, ягоди, не копіюючи при цьому навколишню природу.

На заняттях дітей знайомлять спочатку з одним видом декоративно-прикладного мистецтва, а потім із 2-3 видами порівняно. Важливо показати загальний образ народних іграшок та його характерну відмінність, вчити дітей за однією-двома ознаками розпізнавати знайомі види.

На заняттях діти розглядають предмети декоративно-прикладного мистецтва та їх зображення, репродукції, листівки. Вихователь знайомить дітей з народним промыслом, дає деякі відомості про нього – назву, його місцезнаходження, визначає разом із дітьми зміст та призначення предметів. З метою емоційного виховання розгляд предметів супроводжується художнім словом – потішками, примовками, образними словами, які використовують народні майстри, звучанням народної музики, пісень.

Різна організація занять, використання наочного матеріалу, художнього слова, музики зробляють ці заняття живими та цікавими. Це екскурсія в казку та зустріч із різними видами мистецтва.

Останнім часом все більш актуальною стає значущість занять з декоративно-прикладного розпису в закладі дошкільної освіти для

формування колективних форм роботи, вміння працювати разом, діяти злагоджено, спільно, допомагати товаришам. Викладання декоративно-прикладного розпису має великі потенційні можливості всебічного розвитку дитини. Однак ці можливості можуть бути реалізовані лише тоді, коли діти будуть поступово опановувати цю діяльність відповідно до вікових особливостей і будуть отримувати задоволення від неї. В іншому випадку, коли процес творчості не викликати гарного настрою, а навпаки, незадоволеність, смуток від того, що не виходить задумане, то поступово втрачатиметься інтерес, і тоді її вплив на всебічний розвиток особистості виявиться не зі знаком плюс, а зі знаком мінус.

Таким чином, знайомство дітей з декоративно-прикладним мистецтвом дозволяє показати особливості та традиції кожного виду, варіативність візерунків, деякі прийоми майстрів та спонукає бажання і навички у створенні композиції, розвинути творчі здібності за умови якісно організованого навчального процесу, ретельно підібраних видів, прийомів й технік декоративно-прикладного мистецтва згідно вікових особливостей розвитку дитини.

1.2. Технологія сторітеллінг як засіб розвитку творчості дошкільників при виготовленні виробів з паперу і картону

Процес навчання і виховання особистості на всіх етапах її розвитку в цілому, і в дошкільні роки зокрема, – процес водночас складний, але і цікавий, динамічний, гнучкий; потребує певної мобільності педагога з огляду на неспинний розвиток освітніх, педагогічних, психологічних, інформаційних технологій. Відтак, освітяни мають шукати нові методи, прийоми, засоби навчання і розвитку дошкільнят, які не потребують тривалої підготовки, мають мінімальні витрати й вимоги до облаштування групових кімнат. Щоб «нудні» та абстрактні процеси перетворити на захопливе дійство, педагогам слід використовувати у своїй професійній діяльності ефективні технології та методики, однією з яких є технологія «Storytelling».

Як відомо, поняття сторітеллінгу виникло в царині маркетингу, бізнесу для ефективного просування нових товарів та брендів. Але сфера його застосування розширюється з кожним днем все більше і більше. Зараз основи сторітеллінгу застосовуються в благодійності (розповідають історії людей та необхідність допомагати їм), журналістиці, політиці, мистецтві, освіті та інших сферах діяльності людини.

Сторітеллінг активно застосовували ще з 90-х років ХХ ст. в Америці завдяки Девіду Армстронгу, генеральному директору та президенту Armstrong Global Holdings [38, с. 92]. У своїй роботі «Managing by Storying Around: A New Method of Leadership» Д. Армстронг оприлюднив результати власного досвіду застосування технології сторітеллінгу в управлінні своєю компанією, урахувавши такий психологічний чинник: «розповіді з життя значно легше сприймаються, вони цікавіші, ніж логічні аргументи й сухі міркування, а тому здатні викликати в слухача довіру й мотивувати до певних дій (щось придбати, наприклад)» [39, с. 272].

Але насправді сторітеллінг був з людством завжди. Наші предки передавали весь накопичений досвід від покоління до покоління за допомогою

міфів, легенд, казок (пращури сучасного сторітеллінгу). Основою таких історій були реальні факти, але їм надавали містичного характеру, метафоричності, вдавалися до гіперболізації. Такі розповіді були виразні, цікаві, легко асоціювалися з особистим досвідом.

Педагогіка знайома з методом сторітеллінгу ще з 90-х років ХХ століття. В. Зінссер [42], С. Кінг [42], Е. Ламот [33], Т. Золотковська [33], М. Лівін [33] описують мистецтво складання історій, приклади застосування їх у різних сферах життя. Теоретичні основи сторітеллінгу обґрунтували К. Гопіус, С. Гузенков, Р. Йенсен, Н. Дуарте, Дж. Кемпбел, Р. Маккі, Н. Малік, М. Сайкс.

Чимало статей, рекомендацій, вправ зі сторітеллінгу окреслено у працях М. Бакуніна, Л. Василика, П. Воловік, І. Горбачова, Н. Заяц, С. Калініна та ін. Автори визначають мету сторітеллінгу, класифікують види і типи історій.

В Україні цей метод є інновацією в освіті, а особливо в дошкільній, тому це питання викликає значний інтерес у дослідників Так, Ю Кулінка та К. Байдалюк визначають сторітеллінг як ефективний метод донесення інформації шляхом розповіді зворушливих, повчальних, смішних історій [23], а Г. Гич визначає сторітеллінг як прийом, суть якого полягає у вибудовуванні промовцем перед аудиторією сюжетної оповіді [8, с. 189]. Отже, сторітеллінг досліджується науковцями різних галузей наук та з різних аспектів.

Storytelling (з англ. «*story*» – історія; «*telling*» – розповідати) – це дієвий метод передачі інформації шляхом оповідання історій смішного, зворушливого або повчального характеру з реальними або вигаданими персонажами. Він є носієм психологічних, управлінських та інших аспектів і не лише ефективно доносить інформацію до аудиторії, а й мотивує її на певні вчинки, а саме отримати максимально високі результати. Тому, цей метод сьогодні активно використовується у різних сферах людського буття.

Якщо ми говоримо про вихователя закладу дошкільної освіти, то розповідь – ключовий прийом у його роботі. Адже вони постійно розповідають вихованцям різноманітні казки, створюючи власні сюжети, описуючи події з життя, подаючи пізнавальну інформацію. Але діти дуже активні й непосидючі

і не завжди вони із зацікавленістю слухають, проймаються ситуацією, навіть якщо це буде запрошений гість, котрий завітав до них, пропонуючи певні види завдань. Тому завдання вихователя – знайти таку інтерактивну модель побудови своєї діяльності, щоб активізувати праву півкулю головного мозку, яка обробляє інформацію, виражену в образах або символах, щоб в результаті підсвідомість дитини отримувала досвід, викладений природно і без повчань. А це і є ніщо інше як сторітеллінг.

Сторітеллінг цікавить педагогів та психологів усього світу, так як виклад вивчаючого матеріалу за допомогою розповіді історій розвиває у дітей уяву, логіку та підвищує рівень культурної освіти. Сторітеллінг не потребує особливих організаційних моментів: застосовується у будь-якому місці та у будь-який час. Через обмін історіями, вибудовуючи емоційні зв'язки, діти та вихователі створюють правильні й більш якісні взаємостосунки.

У психолого-педагогічній літературі сторітеллінг розглядається як:

- мистецтво захоплюючої розповіді; варіант неформального навчання з використанням будь-якого сюжетно зв'язного оповідання [22];
- педагогічна техніка, побудована на основі застосування історії з конкретною структурою та цікавим героєм, яка спрямована на вирішення педагогічних питань виховання, розвитку і навчання [26];
- формування психологічних зв'язків, метою яких виступає керування увагою та почуттями слухача, розстановка правильних і доречних акцентів [7].

Усі зазначені визначення об'єднує спільна особливість – наявність історії, яка покликана виконувати функції пізнання, комунікації, утилітаризації.

Сторітеллінг вважається ефективним методом роботи з дошкільниками, тому що виконуються такі принципи (рис. 1.2.):

- 1) принцип доступності навчання – діти краще розуміють історії, аніж доповіді, описи чи визначення, так як присутня ще й образна сторона сприйняття інформації;

2) принцип динамічності – сама по собі історія є динамічною, тому що в процесі її викладання бере участь не тільки вихователь, а й діти; є герой, який змінюється в процесі боротьби, наполегливої праці чи під час виконання складних завдань;

3) принцип міцності знань та емоційного навчання – історія викликає певні емоції та почуття у дитини, що підвищує рівень концентрації уваги, в свою ергу це допомагає уважно слухати, сприймати, а потім легко відтворити матеріал, який вивчається;

4) принцип сюрпризності – непередбачувані веселі моменти, які активізують дошкільнят створюють ефект новизни, стимулюють творчі фантазії;

5) принцип взаємності – налагодження добрих взаємин між вихованцями та педагогом. Під час спілкування, допомоги персонажу відбувається обмін емоціями, формуються довіра та емпатія.

Рис.1.2. Принципи сторітеллінгу

Виділяють кілька видів педагогічного сторітеллінгу: *класичний, активний, цифровий*. Класичний сторітеллінг представлений реальною ситуацією з життя (або вигаданою історією), яка розповідається самим педагогом. Діти тільки слухають та сприймають інформацію.

В активному сторітеллінгу педагогом задається основа події, формуються її проблеми, цілі та завдання. Слухачі стрімко залучаються до процесу формування та переказу історій. Даний вид сторітеллінгу сприяє передачі як очевидного, так і літофанічного знання (непрямого), яке закономірно не формується і словесно не виражається. Воно особливим способом виражається у практичній діяльності та передбачає собою передачу умінь та навичок.

Цифровий сторітеллінг – формат сторітеллінгу, в якому розповідь історії доповнюється візуальними компонентами (відео, скрайбінг, майнд-меп, інфографіка).

Але слід розуміти, що далеко не кожна розповідь є історією. Для успішного використання методу сторітеллінга необхідно дотримуватись певної послідовності дій щоб його застосувати. В цілому алгоритм дій буде наступним:

- 1) Визначення теми та мети уроку – від цього залежить вибір сюжету історії.
- 2) Розробка детального сюжету та основних подій оповіді.
- 3) Вибір головного героя – подумайте над його іменем, характером, зовнішністю тощо.
- 4) Вигадка інтриги (чим більш несподіваною вона буде, тим краще!).

На цьому етапі вже можна скласти перший варіант історії.

- 5) Прочитайте готовий варіант та додайте метафори [39].

Історія може бути вигаданою від початку і до кінця, але також можна використовувати цілком реальні події. Так буде навіть краще, адже випадки з життя завжди викликають величезну цікавість. Зверніть увагу: розповідь має бути емоційною та динамічною, події мають йти одна за одною (Додаток А).

Існує 5 видів сюжетів сторітеллінгу, що можна використовувати, змінюючи основну лінію згідно з вашими потребами (рис.1.3):

Рис.1.3. Варіанти сюжетів сторітеллінгу для проведення занять

Класичний варіант сюжету є доречним для мотивації, пояснення процесів або явищ, вибору шляхів розв’язання певних проблем чи задач; боротьба із монстрами – мотивація до навчання; історія Попелюшки – застосовується для мотиваційних промов, пояснення або порівняння процесів та явищ, опису еволюційних змін в певних сферах життя, вибору виду вирішення задач; день бабайка – проведення роботи над помилками; квест – моделювання проблемних ситуацій, вирішення аналітичних задач, закріплення набутих навичок та вмій (Додаток Б).

Світ декоративно-прикладного мистецтва представлений різноманітним видами, прийомів, технік роботи з матеріалами різної структури, мета яких виховати естетично-гармонійну особистість із сформованим історико-культурним підґрунтям, яка вшановує пам'ять предків і популяризує їх соціокультурні надбання. Цей процес охоплює все життя людини і базис, який починає формуватися з дитинства, окреслює подальший розвиток індивіда. Тому ранні роки становлення особистості (дошкільний, ранній шкільний вік) стають тут пріоритетними.

Декоративно-прикладне мистецтво класифікується на види відповідно до технологій обробки різних матеріалів (табл. 1.2).

Таблиця 1.2.

Класифікація декоративно-прикладного мистецтва згідно з технологіями обробки матеріалів

<i>Матеріал</i>	<i>Технологія</i>	<i>Художні осередки</i>
Дерево	Різьба по дереву Розпис по дереву Лозоплетіння Різьблення Народна іграшка	Вижниця Прикарпаття
Глина	Гончарство Кераміка Іграшки	Опішся Бубнівка
Метал	Художнє литво Ковальство Карбування Гравіювання Розпис по металу	Гуцульщина
Тканина	Ткацтво Вишивка Батик Плетіння Вибійка	Решетилівка Дігтярі
Папір, картон	Аплікація Витинанка Оригамі Паперопластика Пап'є-маше Паперова мозаїка	Вся територія України
Природні матеріали	Писанкарство Флористика	Вся територія України

Як зазначено в Базовому компоненті дошкільної освіти, освітній напрям «Дитина у світі мистецтва» покликаний сформувати «здатність дитини практично реалізовувати свій художньо-естетичний потенціал для отримання бажаного результату творчої діяльності на основі розвинених емоцій та почуттів до видів мистецтва, елементарно застосовувати мистецькі навички в життєвих ситуаціях під час освітньої та самостійної діяльності» [2, с.21]. Беручи до уваги той факт, що вікові особливості дитини виходять на перший план під час роботи з матеріалами різної структури, пріоритетним для дошкільників є папір та картон, як проста, безпечна і доступна в застосуванні сировина.

Сьогодні папір та картон використовується для виготовлення різних фігурок, ялинкових прикрас, силуетів, серветок, ажурних малюнків, композицій, закладок та орнаментів. А художнє конструювання з паперу дало поштовх до розвитку багатьом напрямкам у мистецтві.

Робота з папером формує в особистості любов до прекрасного, охайності, виховує потребу до творчої діяльності, розвиває художню уяву, композиційне мислення, естетичне кольоросприйняття, тим самим розвиває вміння мислити художньо-образними категоріями на професійному рівні. В процесі вивчення основ художнього оброблення паперу та картону формується значний багаж практичних способів художньо-творчих дій як системи умінь створювати декоративний образ. Вивчення основ різноманітних прийомів роботи з папером та картоном надає можливість практично і творчо засвоїти значну кількість художніх засобів та технічних прийомів створення декоративних виробів.

Щоб процес виготовлення виробів з паперу та картону був більш захоплюючим, відповідав сучасним підходам формування особистості, поглинав дитячу увагу, полегшував роботу на занятті, був природнім та невимушеним, вважаємо, що технологія сторітеллінгу якнайкраще виконає всі перераховані завдання, оскільки пояснення матеріалу у формі розповіді історій розвиває в учнів уяву, логіку та підвищує рівень культурної освіти.

Сторітеллінг не потребує особливого місця чи часу для його застосування, ефективно впливає на процес міркування, адже розповіді, побудовані на принципі імпровізування, викликають неабиякий інтерес у дітей, спонукають фантазувати та логічно мислити.

Метод сторітеллінгу можна легко поєднувати з нетрадиційними прийомами роботи з папером і картоном в ході інтерактивних ігор з дітьми. Для візуалізації історій можна використовувати конверт-дошку (з англ. *convert* – перетворювати) (Додаток В).

Отже, реформування освітнього процесу в закладах дошкільного виховання вимагає інноваційних підходів до організації навчання, які з одного боку зроблять його ефективнішим, цікавішим, більш наповненим змістовно, а з іншого – простим, невимушеним та легким для засвоєння. Технологія сторітеллінгу в цьому процесі стала ключовою як засіб розвитку творчості дошкільників при виготовленні виробів з паперу і картону. Основні її характеристики як реалістичність, конкретність, емоційність, несподіванка та простота дають змогу заохочувати дітей до спільної діяльності, вибудовувати довірливі стосунки між вихованцями та дорослими, примножувати компетентності, характерні для того чи того періоду розвитку людини, виховувати патріотичність та повагу до культури свого народу.

Висновки до розділу 1

Вивчення основ декоративно-прикладного мистецтва, поряд із освоєнням малюнка, живопису, графіки і скульптури, складає важливу і необхідну частину навчально-виховного процесу дітей. Володіння учнями основ такого виду мистецтва обумовлено, насамперед, особливою роллю декоративно-прикладного мистецтва у розвитку естетичного смаку особистості.

Декоративно-прикладне мистецтво – це важлива художня цінність, яка виконує ряд функцій, покликаних розвивати предметно-духовний світ людини, примножувати надбання національної культури, виховувати

свідомого громадянина своєї країни, основи свідомого формування якого починається з раннього дошкільного віку.

Технології роботи в папером і картоном є пріоритетними в роботі з дошкільниками як найпоширеніші й доступніші в обробці матеріали. Виготовлення виробів вимагає від дитини спритних дій, далі застосування таких якостей як впевненість, точність, узгодженість в роботі очей і рук, вдосконалення координації рухів. Праця з папером і картоном звертає велику увагу на розумовий розвиток вихованців, на розвиток їх мислення, уяви, виховання її характеру. Виготовлення іграшки вимагає певних вольових зусиль. Поступово у дітей формуються такі якості, як цілеспрямованість, наполегливість, вміння доводити розпочату справу до кінця.

Метод сторітеллінгу збагачує процес набуття дошкільниками знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу та картону. Він є дієвим засобом залучення дітей до виховної, навчальної, творчої діяльності.

РОЗДІЛ 2

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ СТОРІТЕЛІНГ ПРИ ВИВЧЕННІ ДЕКОРАТИВНО- ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА

2.1. Стан досліджуваної проблеми в практиці роботи закладу дошкільної освіти

Знайомлення дошкільнят із декоративно-ужитковим мистецтвом містить у собі великі потенційні можливості всебічного розвитку дитини. Проте ці можливості принесуть позитивний результат лише за умови поступового опанування цією діяльністю відповідно до вікових особливостей і отримування задоволення від неї. В іншому випадку, коли діти не задоволені від створеного ними, якщо у них процес творчості не є запорукою гарного настрою, а навпаки, діти будуть відчувати незадоволеність, засмучення від того, що не виходить задумане, то поступово це призведе до втрати інтересу до мистецької діяльності, і тоді їх вплив на всебічний розвиток особистості виявиться не позитивним, а негативним. Це слугувало причиною для нас знайти шляхи оптимізації діяльності з метою збільшення її впливу на всебічне виховання дитини, розвиток її здібностей і творчого потенціалу.

В основі процесу набуття дошкільниками знань з декоративно-прикладного мистецтва ми вбачаємо вироблення предметів з паперу та картону як матеріалу ближче всього до звичайної людської діяльності, з одного боку вкрай простого, а з іншого – який дає простір для розвитку фантазії та уявлення дитини.

Бурхливий розвиток інноваційних технологій не залишає осторонь сферу навчання та виховання. Сучасний освітянин (педагог, вчитель, вихователь) має шукати нові підходи, прийоми, методи у своїй професійній діяльності, щоб процес накопичення знань, умінь і навичок не був «сірим»,

«мертвим», теоретично орієнтованим, а навпаки динамічним, гнучким, модернізованим, із залученням практичної діяльності здобувача.

Ми вважаємо, що саме технологія сторітеллінгу є тим самим дієвим інструментом в формуванні гармонійної, всебічно розвиненої особистості, який базується на принципах максимального залучення вихованця до процесу створення історії, а разом із тим до процесу особистісного становлення.

Дослідження проводилося у КЗО «КЗШ «Надія» Дніпровської обласної ради. В експерименті брали участь 20 дітей, віком від 5 до 6 років.

Дослідницька робота будувалася на такому *науковому припущенні*: набуття дошкільниками знань з декоративно-прикладного мистецтва засобами конструювання з паперу та картону як вид продуктивної діяльності є ефективним засобом розвитку творчої уяви з використанням технології сторітеллінгу, якщо враховуються такі умови:

1) діти опановують спочатку виготовлення виробів з паперу та картону у процесі їх «розпредмечування» за допомогою узагальнених методів. Під «розпредмечуванням» слід розуміти спосіб, який: а) розкривається поза контекстом виготовлення будь-якої іграшки; б) наповнюється конкретним предметним змістом;

2) практичне вміння дитини перенести відомі способи конструювання у нові умови їх використання;

3) зберігати любов, бажання та зацікавленість дітей до процесу конструювання з паперу, використовуючи для цього технологію сторітеллінгу, що пожвавлює процес навчання;

4) підвищити активність та самостійність дітей у процесі конструювання з паперу та картону за допомогою сторітеллінгу;

5) створення предметно-розвивального середовища для органічного взаємозв'язку занять із самостійністю дітей.

Мету експериментального дослідження вбачаємо у визначенні рівня сформованості набутих знань дошкільників з декоративно-прикладного

мистецтва при виготовленні виробів з паперу і картону засобами сторітеллінгу.

Окреслена мета дослідження вимагає виконання наступних *завдань*:

- проаналізувати та систематизувати досвід попередників в психолого-педагогічній та методичній літературі;
- дослідити стан проблеми у практиці формування знань з декоративно-прикладного мистецтва під час конструювання паперових і картонних виробів;
- продіагностувати й виявити рівень сформованості знань дошкільників з декоративно-прикладного мистецтва;
- на основі отриманих даних запропонувати методiku використання технології сторітеллінгу як ефективного засобу в процесі формування знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу і картону.

Комплексне вивчення проблеми набуття дошкільниками знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу і картону засобами сторітеллінгу орієнтується на застосування наступних *методів дослідження*: теоретичний аналіз і узагальнення; педагогічний експеримент. У ході педагогічного експерименту було використано метод педагогічного тестування.

Основними способами вивчення та узагальнення передового досвіду з набуття дошкільниками знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу і картону засобами сторітеллінгу були: аналіз літературних джерел, вивчення сучасних програм виховання дошкільників засобами декоративно-прикладного мистецтва, вивчення документів планування занять з дошкільниками та їх батьками, педагогічні спостереження. Вивчення та аналіз науково-методичної літератури, пов'язаної з темою дослідження, дозволили визначити коло питань, які потребують конкретизації.

Педагогічний експеримент проходив у три етапи: констатувальний, формувальний та контрольний. На констатуючому та контрольному етапі ми працювали з двома групами дітей: А – контрольною та Б – експериментальною. Кількість дітей у групах – 10 осіб. На формулюючому етапі експерименту робота проводилася лише з експериментальною групою.

Доречно зауважити, що передовими методами дослідження творчих здібностей дошкільників є застосування стандартизованих тестів досягнень, стандартизованих тестів на перцептивно-руховий розвиток, здійснення оцінки соціальної компетентності та зрілості дітей дошкільного віку та безпосередньо творчих здібностей до окремих видів діяльності й застосування критеріально орієнтованих тестів. Додатковими способами дослідження творчих здібностей старших дошкільників є включене та стороннє спостереження, експеримент, анкетування, використання методу експертних оцінок та методу аналізу продуктів діяльності. Найпродуктивнішим методом діагностики творчих здібностей дітей дошкільного віку є застосування проєктивних методів дослідження та методів дослідження, які враховують аналіз продуктів діяльності дітей цього віку.

У дослідженні використали метод діагностики рівня сформованості знань дошкільників з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу та картону за програмою Т. Комарової [18], який базується на тестовій формі перевірки виконання завдання домалювання кіл.

При виборі діагностичного завдання послуговувались такими міркуваннями: воно є частиною обраної програми, метою якої є набуття знань з декоративно-прикладного мистецтва та розвиток дитячої творчості, що дає дітям можливість експлікувати, модифікувати і трансформувати наявний досвід. На альбомному аркуші паперу намальовані графітним олівцем 6 кіл однакового розміру (діаметр 4,5 см). Дітям пропонується подумати, чим може бути кожне коло, і домалювати.

Оцінка результатів виконаного завдання подається за 3-х бальною системою: 1) оцінку 3 (*високий рівень*) отримує дитина, яка наділяє

оригінальним образним змістом переважно без повторення одного або близького зразка; 2) оцінку 2 (*середній рівень*) отримує дитина, яка наділяє образним змістом все або майже всі кола, але допускає майже буквально повторення (наприклад, квіточку або мордочка) або оформляє кола дуже простими предметами (кульку, м'яч, сонечко тощо); 3) оцінка 1 (*низький рівень*) отримують ті діти, які не змогли наділити образним рішенням всі кола, завдання виконують не до кінця і недбало.

Нижче подаємо критерії рівнів сформованості знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу чи картону (табл. 2.1) та безпосередньо самі рівні (табл. 2.2).

Таблиця 2.1.

Критерії рівнів сформованості знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу чи картону

<i>Критерій</i>	<i>Характеристика</i>
Зміст виконаного зображення	Його компоненти, їх різноманітність
Передача форми	Проста чи складна, передана точно або перевернуто
Будова предмета	Частини розташовані, вірно, чи ні
Колір	Кольори яскраві або бліді, теплі або холодні
Характер ліній	Натиск сильний чи слабкий, розфарбування дрібними штрихами або великими)

Таблиця 2.2.

Рівні сформованості знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу чи картону

<i>Рівні</i>	<i>Кількість дітей</i>
Високий	0 дітей
Середній	8 дітей
Низький	2 дитини

Для перевірки рівня опанування дошкільником тим чи іншим вмінням, доцільно проводити контрольне обстеження 2 рази на рік. Це дозволяє

відстежити динаміку розвитку дитини, планування подальшої роботи з урахуванням додаткових занять для формування необхідних навичок.

У роботі з папером дошкільники повинні володіти вміннями працювати з ножицями, клеєм, самим папером чи картоном, в старших групах опанувати різні техніки моделювання паперових виробів. Для цього повинні виконуватись певний ряд вимог:

1) *уміння працювати з ножицями* – уміння тримати ножиці, вирізання нескладних предметів по контуру, уміння користуватися викрійкою, точність виконання, координація рухів;

2) *уміння працювати з папером* – уміння розрізняти різновиди паперу (візуально, тактильно), виконання аплікації, уміння економити папір, вирізання по контуру (з шаблоном, з трафаретом), поєднання двох деталей разом, точність виконання, координація рухів.

Параметри формування знань з декоративно-прикладного мистецтва у дітей дошкільного віку подані в табл. 2.3.

Таблиця 2.3.

Параметри формування знань з декоративно-прикладного мистецтва у дітей дошкільного віку

<i>Параметри</i>	<i>Види творчої діяльності</i>	<i>Високий рівень</i>	<i>Середній рівень</i>	<i>Низький рівень</i>
Оволодіння технічними навичками і вміннями	Аплікація Витинанка Оригамі Паперопластика Папье-маше Паперова мозаїка	Повністю володіє технічними навичками і вміннями	Відчуває труднощі в застосуванні технічних навичок і умінь	Користується допомогою вихователя
Розвиток колірного сприйняття		Використовує всю колірну гамму. Самостійно працює з відтінками	Використовує всю колірну гамму	Використовує не більше 2-3 кольорів
Розвиток композиційних умінь		Самостійно складає і виконує	Відчуває труднощі в композиційному рішенні	Зображує предмети не об'єднуючи їх

		композиційний задум		єдиним змістом
Розвиток емоційно-художнього сприйняття, творчої уяви		Бачить красу навколишнього світу, художніх творів, народного декоративно-прикладного творчості, відображає свій емоційний стан в роботі. Захоплений роботи, створює образи самостійно, використовує в повній мірі набуті навички	Бачить красу навколишнього світу, художніх творів, народного декоративно-прикладного творчості. Відчуває труднощі в передачі свого емоційного стану через образи	Відчуває красу навколишнього світу, художніх творів, народного декоративно-прикладного творчості. Але не може самостійно висловити свій емоційний стан через образ, колір

Для вивчення рівня набутих знань дошкільнят з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу і картону ми обрали наступні творчі завдання:

– *Показник когнітивного критерію (виявляє здатність мислити нешаблонно, вигадувати більше ідей, образів)*

Діагностичне завдання №1 «Неповні фігури». На аркуші зображені геометричні фігури: коло, квадрат, трикутник. Вихователь роздає кожній дитині картки. Їх завдання домалювати так, щоб вийшла картина. Причому домальовування може проводитися як усередині контуру фігури, так і за її межами за будь-якого зручному, для дитини, повороті листа та зображенні фігури, тобто. використовувати кожен фігуру у різних ракурсах. Якість малюнків з позиції художності, дотримання пропорцій тощо при аналізі не враховується, оскільки насамперед нас цікавить сам задум композиції, різноманітність асоціацій, що виникають, принципи втілення ідей. Матеріал та обладнання: олівці, фломастери, воскова крейда (на вибір дітей).

Для оцінки результатів використовувалися наступні критерії: 1) легкість у використанні асоціацій (асоціативна та експресивна швидкість); 2) дивергентне мислення (оригінальність, гнучкість).

Отримані дані в ході дослідження показника когнітивного критерію зображені на рис. 2.1.

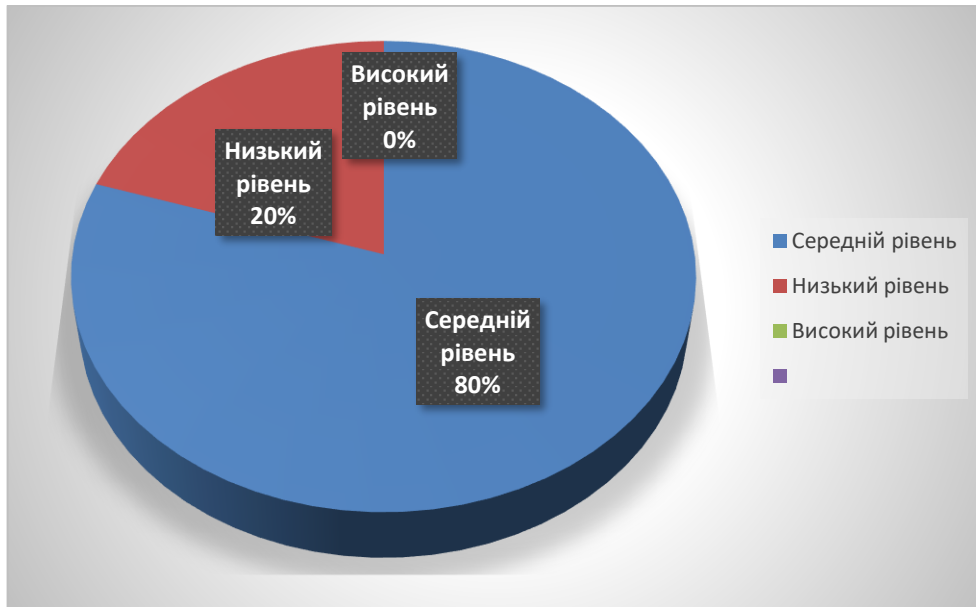

Рис. 2.1. Показники когнітивного критерію

Із високим рівнем дітей немає. Середній рівень мають 8 дітей: образи цікаві, деталізовані; виконували завдання самостійно та іноді за допомогою педагога; творчий продукт має завершений вигляд, але не всі деталі опрацьовані. Низький рівень – 2 дитини: не виявляли ініціативу, образи малоцікаві, не опрацьовані, при виконанні завдання потребували допомоги педагога, творчий продукт має незавершений вид.

– *Показники особистісно-креативного критерію (активізація творчого потенціалу, використання уяви, самостійності)*

Діагностичне завдання № 2 «Намалюй який хочеш візерунок». Дітям пропонується подумати, яким візерунком та яку саме геометричну фігуру вони хотіли б прикрасити. Матеріали: папір білого кольору, охристий відтінок у формі кола, смуги, квадрата, гуаш, палітра.

Для оцінки результатів використовувалися такі критерії: 1) уяву; 2) внутрішню позицію творця (зацікавленість у творчій діяльності).

Отримані дані під час дослідження показників особистісно-креативного критерію представлені на рис. 2.2.

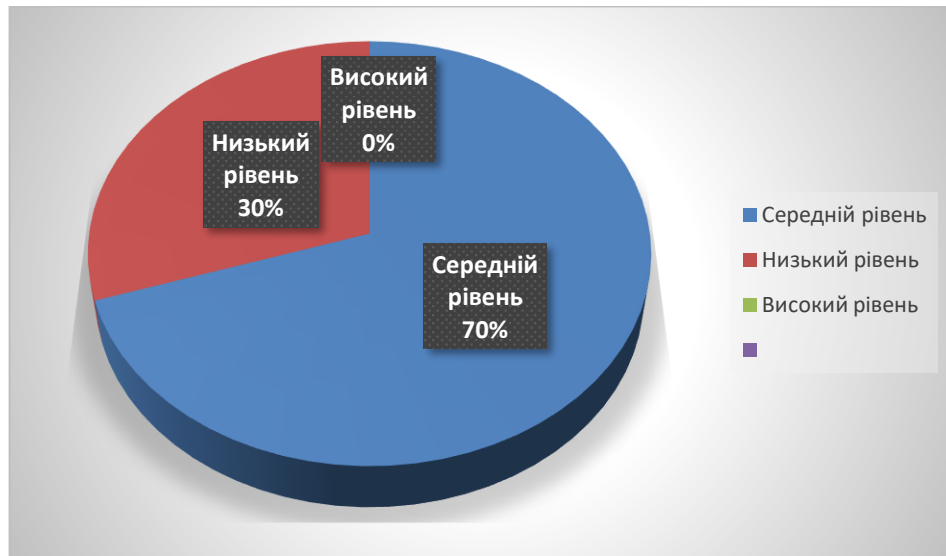

Рис. 2.2. Показники особистісно-креативного критерію

Середній рівень – 7 дітей. Низький рівень – 3 дітей. При виконанні даного завдання у дітей виникали труднощі при задумці і виконанні різних візерунків, які потрібно було помістити у геометричні фігури. Самостійність та творчість практично не виявляють. Непослідовно виконують роботу у визначеній послідовності та за зразком.

– *Показники мотиваційно-ціннісного критерію (прагнення творчої діяльності, самовираження, за допомогою створення творчого продукту)*

Діагностичне завдання №3 «Веселі картинки». Пропонується дітям розглянути фрагменти листівок на столі (діти розглядають фрагменти листівок, кажуть, що зображено). Потім дається пояснення, що їх герой майбутньої картини вже готовий, але залишилося тільки придумати та намалювати те, що цей герой робить або що з ним відбувається, що довкола нього. Для оцінки результатів використовувалися такі критерії: 1) потреба у творчій діяльності; 2) визнання цінності творчості.

Отримані дані під час дослідження показників мотиваційно-ціннісного критерію подані на рис. 2.3.

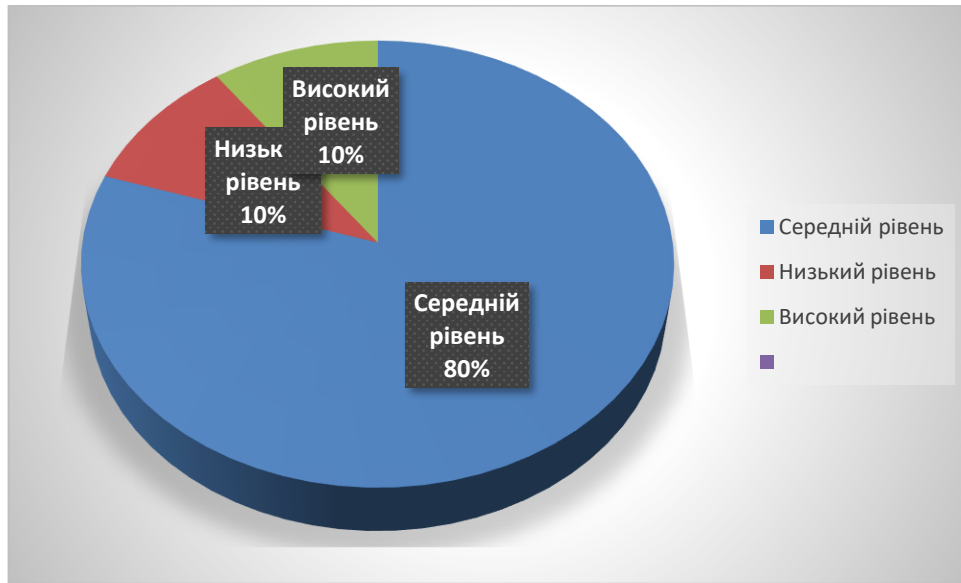

Рис. 2.3. Показники мотиваційно-ціннісного критерію

Високий рівень – 1 дитина, середній рівень – 8 дітей, низький рівень – 1 дитина. У багатьох дітей при виконанні цього завдання виникли труднощі у задумі своїх героїв. Діти важко могли уявити та зобразити героя. При виконанні завдання були мало емоційні, тобто. виконували завдання без особливих інтересів.

– *Показники діяльнісно-процесуального критерію (вибір прийомів у вирішенні поставленого творчого завдання)*

Діагностичне завдання № 4 «Казковий птах». Покликане перевірити вміння створювати казкові образи, розвиток почуття композиції, вміння розробляти зміст зображення. Матеріали: альбомний лист, кольорові олівці (кольорові воскові крейди). Для оцінки результатів використовувалися такі критерії: 1) освоєння методів творчої діяльності; 2) прагнення до досягнення мети, отримання конкретних результатів своєї діяльності.

Отримані дані в ході дослідження показників діяльнісно-процесуального критерію представлені на рисунку 2.4.

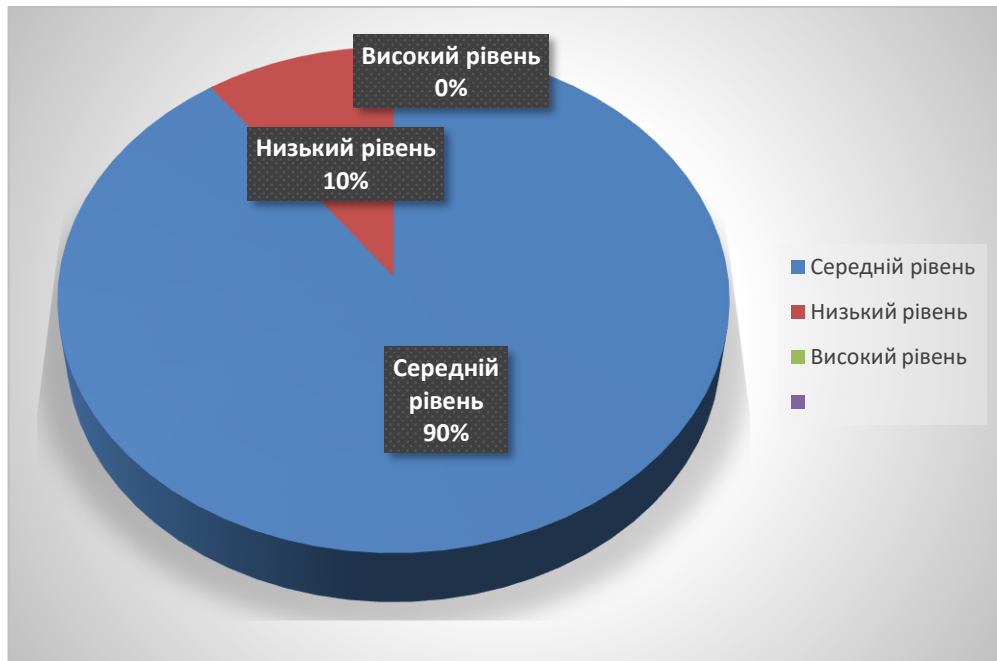

Рис. 2.4. Показники діяльнісно-процесуального критерію

Із високим рівнем дітей немає. Середній рівень – 9 дітей, низький рівень – 1 дитина. Багато дітей впоралися із завданням. Вигадали свої творчі образи казкових птахів, правильно зобразили, намалювали усі частини тіла. Під час виконання завдання були мало емоційні, тобто. виконували все без особливих інтересів.

Для проведення порівняльного аналізу результатів вихідного рівня сформованості набутих знань дітей дошкільного віку з декоративно-прикладного мистецтва, відобразимо отримані дані у діаграмі (рис.2.5.).

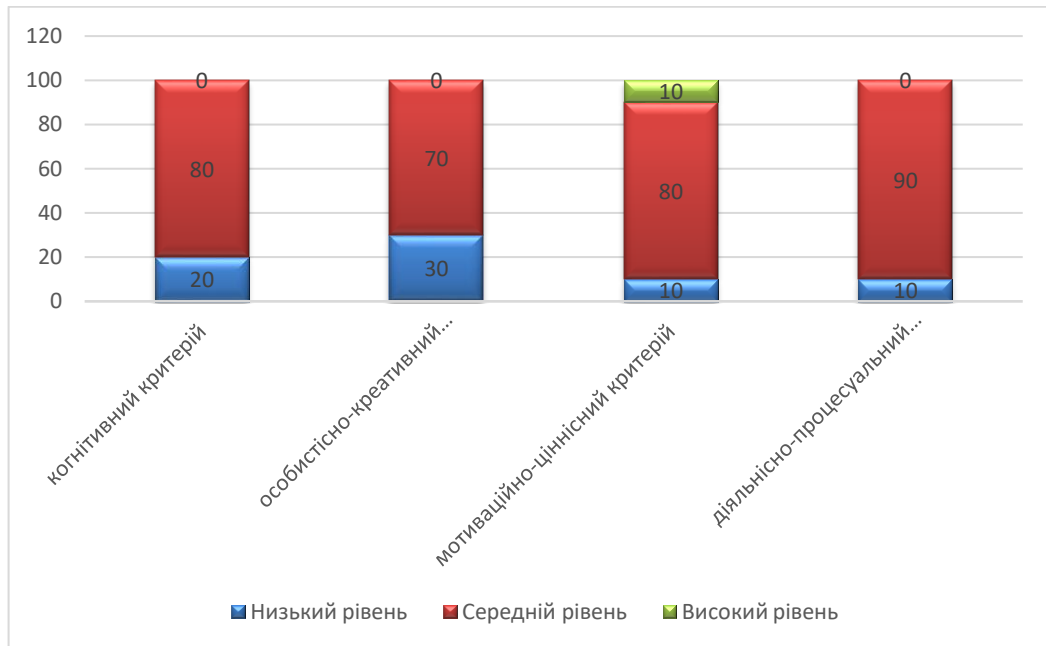

Рис. 2.5. Діаграма вихідного рівня сформованості набутих знань дітей дошкільного віку з декоративно-прикладного мистецтва

Отже, дослідивши вихідний рівень набутих знань з декоративно-прикладного мистецтва у дітей дошкільного віку при виготовленні виробів з паперу та картону, ми дійшли висновку, що у групі домінує середній рівень показників за заданими критеріями і становить 80%. Низький рівень – 17,5% та найменш виражений високий рівень – 2,5%. Переважна більшість дітей відчують труднощі у створенні виробів на тему. Тільки з допомогою вихователя можлива подальша робота з папером у певній послідовності. Мало виявляють або зовсім не виявляють самостійність та творчість у виконанні завдань. Такі результати зумовили необхідність шукати нові підходи до формування знань, розвитку творчих здібностей у дітей дошкільного віку засобами декоративно-ужиткової діяльності.

2.2. Система роботи з упровадження технології сторітеллінг при виготовленні виробів з паперу і картону

Результати діагностичного дослідження показали, що у 90 % дошкільнят виявлено середній рівень сформованих здібностей у декоративно-прикладному мистецтві при виготовленні виробів з паперу та картону, у 10% – низький рівень і немає дітей, які мають високий рівень. Отримані дані зорієнтували нас, по-перше, на пошук інноваційних підходів в навчанні, які зацікавлять дошкільнят, пожвавлять процес становлення особистості, відповідатимуть віковим особливостям дитини і будуть максимально результативними, по-друге, на розробку методичних рекомендацій щодо застосування віднайденого методу, що включає декоративно-прикладну діяльність, спрямовану на розвиток творчих здібностей у дітей дошкільного віку.

Сторітеллінг як засіб навчання у закладі дошкільної освіти має величезну практичну користь: просте засвоєння матеріалу, розвиток уяви, подолання страху публічного виступу, налагодження стосунків з іншими дітьми, самопізнання. Тож не дивно, що з кожним роком він стає всі більш популярним.

Але ефективність сторітеллінгу як засобу поліпшення процесу набуття знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу чи картону залежить від багатьох факторів: дотримання принципів сторітеллінгу, коректне застосування його виду, дотримання алгоритму дій при його використанні, методологічно правильна структура, підбір сюжету і героїв, залучення до процесу розповіді дітей, особистість оратора-вихователя.

Методика застосування сторітеллінгу нескладна і базується на таких засадах: найдоречніше використовувати сторітеллінг на першому етапі заняття – етапі спілкування, мотивації, презентації теми. Тобто має бути «зачіпка», несподіванка, дивовижа, зупинка у звичній діяльності, що перетворює її на ситуацію нерозв'язаності, загадковості. Нестандартна історія

слугує засобом фокусування уваги дітей на завданні, таким чином створюється освітня ситуація: новий поворот у вже відомому матеріалі, сюжеті.

Далі необхідно з'ясувати, які запитання виникли у дітей, та визначити тему заняття. Важливо допомогти вихованцям визначити мету заняття і його результат (виходячи з їхніх вікових та психофізіологічних особливостей).

Для ефективного використання сторітеллінгу, радимо дотримуватися таких правил:

- Розповідь на початку заняття (сюрпризний момент) має тривати не більше 2-3 хв. Це має бути непростий або комічний випадок з життя персонажа, мета якого – донести до дітей важливу інформацію.

- Персонажі (або персонаж) мають бути яскраві, добре знайомі дітям (їхня «фізична» присутність під час розповіді не обов'язкова).

- Ключовим є запитання, на якому зосереджено увагу слухачів і на яке буде дано відповідь наприкінці історії.

- Для підтримання уваги дітей важливо забезпечити оптимальний ритм історії (тобто те, наскільки швидко або повільно вона розвивається).

- Емоційне наповнення оповідки має наближати її до власного досвіду слухачів, аби вони співчували персонажеві, бажали допомогти йому.

- Діти мають бути учасниками подій, що відбуваються з персонажем і особисто стосуються кожного з них.

- Оповідачу доречно варіювати тон, гучність свого голосу. Розповідання тихим голосом, а іноді навіть пошепки, допомагає слухачам сприйняти сюжет, злитися з ним, співпереживати персонажам.

- Бажано супроводжувати розповідь відповідними мелодіями і звуками (підготовленими заздалегідь).

- Розповідь не слід перевантажувати зайвими деталями та наочністю.

Сюжет, який розповідає вихователь, має бути підготовленим і розвиватись заздалегідь сформованим планом. Проте для створення захопливої розповіді самої структури замало. Важливо правильно пов'язати

всі її елементи в єдиний твір. Стиль і тон сторітеллінгу, харизма оратора – те, що впливає на сприйняття історії.

Базові структурні елементи сторітеллінгу допомагають захопити увагу слухачів і тримати її до кінця історії. Діти за зразком вихователя будуватимуть і розповідатимуть історії, тому навчити їх робити це правильно цілком доречно.

Основні структурні компоненти сторітеллінгу включають: місце події (де розпочалася історія – реальна, казкова, фантазійна тощо), особливі обставини (хтось зник, зіпсувалися погодні умови, комусь (тваринам, рослинам, казковим персонажам та ін.) потрібна допомога), розв'язка (щоб вирішити проблему, персонаж залишає домівку й вирушає назустріч пригод), висновки та мораль історії (дошкільнят можна залучити до формулювання висновку) [26; 33].

Зауважимо, що деякі структурні компоненти сторітеллінгу можна об'єднувати залежно від сюжету історії.

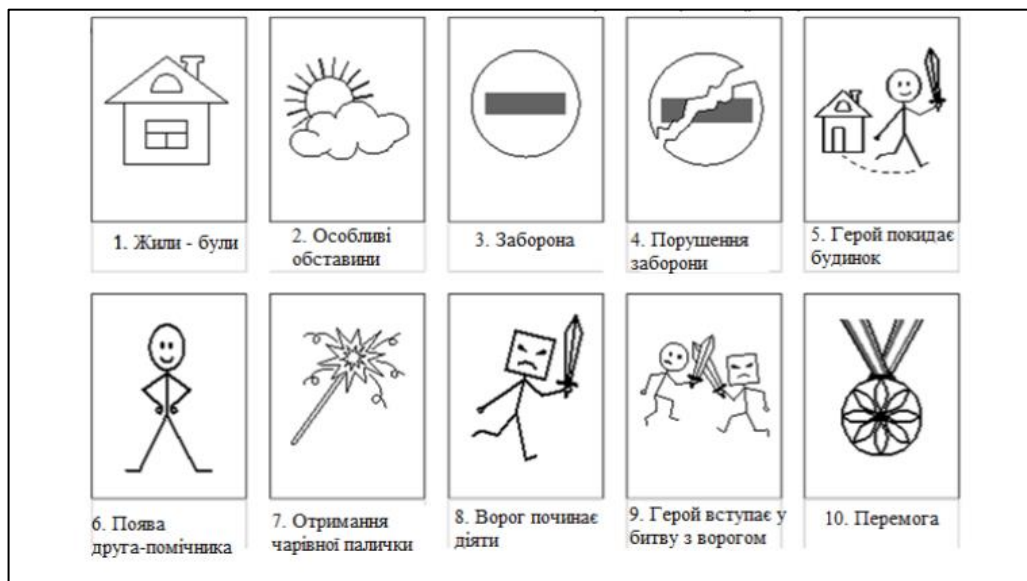
На початковому етапі, як вихователям, так надалі й дітям, доцільно користатися адаптованими (скороченими) варіантами відомих карток Володимира Проппа. Карти Проппа – це своєрідний конструктор казки, що складається з окремих карток, на яких схематично позначені події та епізоди пригод. З їхньою допомогою можна навчити дошкільнят і школярів аналізувати зміст будь-якого оповідання, переказувати сюжет і вигадувати власні історії (Додаток Г).

Принцип карт Проппа: вивчаючи фольклор, Володимир Яковлевич Пропп – всесвітньо відомий російський лінгвіст-казкар – помітив, що казки будь-якого народу світу мають схожу структуру. Зміст кожної з них можна передати за допомогою 5-8 ключових складових. Тому будь-яку казку можна розбити на окремі функції, а потім зібрати як конструктор. Наприклад, ось так:

На основі дослідження казок Володимир Пропп [32] розробив 28 сюжетних карток, на кожній з яких схематично позначено зміст певної функції (наприклад, зачин у стилі «жили-були», особливі обставини, які створюють умови для розгортання сюжету, наприклад, «сонце зникло з небосхилу» та інше).

Кожна карта має універсальне схематичне позначення, сенс якого цілком зрозуміють навіть дошкільники. Приклади сюжетних карт Проппа:

Як працювати з картами Проппа [32]:

1 етап: Ознайомити дітей з казкою, як жанром літературного твору. Поясніть її загальну структуру, а також ключові відмінності від інших форм літературних творів.

2 етап: Супроводжуйте читання казки викладанням карт Проппа із зображенням відповідних подій.

3 етап: Запропонуйте дошкільникам, прочитавши казку, обрати відповідні сюжетні карти і, спираючись на них, переказати її зміст.

4 етап: Створіть разом з дітьми власний сюжет казки з використанням карт Проппа. Для цього необхідно обрати 5-8 карт, вигадати дійових осіб, обрати головного героя, його помічників і тих, хто буде йому шкодити, створюючи перепони на шляху до мети.

Застосовуючи ці картки під час оволодіння вміннями розповідати історії, діти потім переказують їх одноліткам, друзям, батькам. Цей прийом ефективний у роботі з неактивними дітьми. Залучення їх до розповідання власних історій допоможе їм упоратися з проблемами мовлення.

Персонажів має бути небагато. Краще обрати для кожного віку актуального персонажа казок, оповідань, мультфільмів, які залишатимуться з ними весь час. Можна використати будь-якого відомого дітям персонажа, чи

ввести свого, нового, який і буде допомагати дітям своїми пригодами у пізнанні нового цікавого світу.

Розглянемо організацію освітньої діяльності з використанням методу сторітеллінга і конверт-дошки на прикладі заняття на тему «Якого кольору море».

Організаційний момент – початок заняття. Він може бути побудований декількома варіантами. Педагог пропонує вихідну проблемну ситуацію, щоб зацікавити дітей взяти участь в освітній діяльності. Наприклад, включає аудіо запис «Шум моря», показує репродукції картин і задає дітям питання: «Якого кольору може бути море і чому його колір змінюється?»

А також пропонує дітям ігри та вправи для організації їхньої уваги. Наприклад, прослухати вірш Г. Поженяна «Є у моря свої закони ...» і назвати кольори, що згадуються у вірші.

Перед початком заняття з дітьми проводиться дихальна гімнастика, перестроювання в коло, по парам, що дозволяє перемкнути дошкільнят з одного виду діяльності на інший.

Основна частина. Педагог включається в діяльність як партнер, використовує методи, які стимулюють інтерес дітей: проект «Морські пригоди», що реалізується в групі, виставку «Морські пейзажі».

Робочий простір педагог організовує таким чином, щоб вихованці могли спілкуватися, переміщатися, заохочує висловлювання, підтримує незвичайні ідеї. В ході взаємодії з дітьми створює ситуації для позначення мети і завдань діяльності, намічає завдання для спільного виконання, пропонує способи, як її вирішити.

У процесі створення картини на конверт - дошці педагог звертає увагу вихованців на роботу однолітків, заохочує змістовне спілкування, провокує взаємні оцінки, обговорення виникаючих питань. Щоб уникнути перевтоми дітей, використовує фізкультхвилинки, пальчикові ігри та ін.

Заклучна частина. Педагог просить дошкільнят привести в порядок робоче місце. Потім ставить картину на загальний огляд і ділиться з дітьми враженнями від заняття. Він запитує, що вони відчували, що їм сподобалося чи не сподобалося, що найбільше запам'яталося. Педагог стимулює дошкільнят давати розгорнуті відповіді, повторює їх висловлювання.

Результатом прослуховування цікавої історії, активної участі в її «екранізації» за допомогою паперового театру на конверт-дошці, діти починають більше довіряти вихователю, краще спілкуватися з іншими дітьми, їх простіше мотивувати на позитивні справи і вчинки. А головне – інформацію, яку хотів донести педагог, діти запам'ятовують без зусиль (Додаток Д).

Найважливіші моменти під час створення історії – це враховувати вікові особливості дітей, у тому числі інтелектуальний, емоційний, фізичний та духовний рівень розвитку; в історії має бути певний персонаж чи герой; кожний з них повинен мати особливі риси характеру, які будуть відображатись у викладених подіях; основний персонаж неодмінно має викликати симпатію; історія повинна викликати почуття емпатії представленим персонажам, уявляючи себе на його місці.

На нашу думку, використання методу сторітеллінга є доречним та актуальним при виготовленні виробів з паперу та картону, так як основна форма роботи вихователя з дошкільниками є розповідь. Розроблене заняття, темою якого є оригамі (Додаток Е), засвідчує ефективність запропонованого методу, так як розвиває у дітей вміння фантазувати, творчо мислити, конструювати, розвиває навички ручної праці з різноманітним матеріалом.

Наведемо приблизну програму роботи з папером і картоном з використанням технології сторітеллінгу (табл. 2.4).

Таблиця 2.4.

**Зміст орієнтованої програми роботи дошкільників з папером і картоном
засобом технології сторітеллінгу**

Тема	Завдання	Історії
<i>Жовтень</i>		
<i>Осінні листочки</i>	Вчити дітей акуратно розривати папір на шматочки різного розміру і форми, приклеїти шматочки паперу до картону, створювати зображення листопада, продовжувати знайомство з «теплыми» квітами (жовтий, оранжевий, червоний).	«Дивовижна осінь» «Квіти на ножках» «Як листочок подорожує»
<i>Дощик, дощик - кап, кап</i>	Вчити дітей відривати невеликі шматочки паперу від великого, акуратно наклеювати на картон. Просторове освоєння листа	«Прогноз погоди»
<i>Листопад</i>		
<i>Цукерки</i>	Продовжувати знайомити дітей з папером та її властивостями (сенсорний розвиток); вчити м'яти папір, скачувати з неї грудочки, приклеювати їх до картону; формувати інтерес і позитивне ставлення до аплікації.	«Твоя улюблена цукерка»
<i>Товсті животики</i>	Вчити дітей, формувати з паперу грудочки, приклеювати їх у певному місці основи; акуратно зафарбовувати, не виходячи за контур олівцем.	«Як я з'їв...»
<i>Грудень</i>		

<i>Кучугури, сніг на деревах (колективна робота)</i>	Закріплювати вміння дітей акуратно розривати папір на шматочки різного розміру і форми, акуратно наклеювати на основу (на крону дерев, на землю), просторове освоєння листа, розвиток уяви. Продовжувати вчитися діяти спільно.	«Веселе Різдво» «В гостях у зими»
<i>Пухнастий комірець для Діда Мороза та Снігуроньки</i>	Вчити відривати від аркуша паперу шматочки і смужки, м'яти папір в грудочки, використовувати папір в залежності від її якостей. Виховувати інтерес до аплікації.	«Як Дід Мороз обирав одяг»
<i>Новорічна ялинка</i>	Вчити дітей складати аплікативне зображення ялинки з готових форм (трикутників), з частковим накладенням один на одного. Продовжувати вчити скачувати з дрібних шматочків паперу кульки, акуратно користуватися клеєм. Виховувати самостійність та доброзичливі відносини до інших дітей	«Ялинка, гори»
<i>Січень</i>		
<i>Зайчик біленький сидить (колективна робота)</i>	Вправляти в умінні скачувати паперову серветку в грудки, складати предмет, доповнювати образ відсутніми деталями. Акуратно користуватися клеєм. Розвивати бажання працювати разом з іншими дітьми Виховувати дружні стосунки	«Довговухий мій дружок»
<i>Погодуємо пташок</i>	Закріплювати вміння дітей акуратно розривати папір на шматочки невеликого розміру, приклеїти шматочки паперу до картону; формувати інтерес і позитивне ставлення до аплікації.	«Допомога пташкам»
<i>Лютий</i>		
<i>Кошеня на ім'я «Гав»</i>	Закріплювати вміння дітей акуратно розривати папір на шматочки різного розміру і форми, приклеїти шматочки паперу по контуру.	«Мій найкращий друг» «Мишачі історії»

	Формувати інтерес і дбайливе ставлення до домашніх тварин.	
Іграшки (пірамідка, неваляшка)	Продовжувати вчити скачувати серветки в грудки, виконувати виріб з декількох кульок, правильно розташовуючи їх за величиною, закріпити знання основних кольорів. Виховувати бережливе ставлення до іграшок.	«Історія іграшок»
Березень		
Квіти в подарунок мамі (колективна робота)	Вчити дітей створювати красиву композицію з квітів (<i>букет</i>).у змішаній техніці: паперова пластика + рвана папір, розвивати естетичне сприйняття, формувати образне уявлення. Виховувати дбайливе ставлення до мамі, бажання її порадувати.	«Історія однієї квітки»
Квітень		
Веселий клоун	Виготовлення в техніці паперопластики м'ячів для клоуна-жонглера; наклеювання їх, спираючись на зоровий орієнтир. Виховувати самостійність і бажання довести розпочату роботу до кінця.	«Реготун-веселун»
Колобок-рум'яний бік	Розвивати естетичні почуття передачею художнього казкового образу в аплікаційній техніці, вчити обривати папір різної жорсткості, закріпити знання круглої форми і жовтого кольору.	«Бабусина казка» «В гостях у казки»
Травень		
Божа корівка-лети на небко	Закріплювати вміння скачувати з паперу грудочки різних розмірів, складати зображення із частин, доповнювати відсутніми деталями. Формувати інтерес до комах.	«Комаховий хоровод»
Кульбабки в траві (колективна робота)	Закріплювати вміння дітей акуратно розривати папір на шматочки невеликого розміру, приклеїти шматочки паперу по контуру, наклеювати заготовлю частково,	«Зазеленіло навкруги» «Історія однієї квітки»

	щоб вона вийшла об'ємною (листочки) Розвивати вміння працювати акуратно. Виховувати бажання працювати спільно.	
--	--	--

Методична розробка та фотоматеріали занять, згідно програми, подані у додатках Д та Е.

Запропонована технологія набуття знань з декоративно-ужиткової діяльності при виготовленні виробів з паперу і картону враховує виділені критерії та показники розвиненості творчих здібностей. Метою її є підвищення рівня знань у дітей дошкільного віку в декоративно-прикладній діяльності. Завданнями занять є розвиток виділених нами показників за такими критеріями: когнітивним, особистісно-креативним, мотиваційно-ціннісним, діяльнісно-процесуальним (табл. 2.5)/

Таблиця 2.5.

Завдання, спрямовані на розвиток показників за критеріями

Критерії	Завдання
Когнітивний: виявляє здатність мислити нешаблонно, вигадувати більше ідей, образів.	«Неіснуючі візерунки» «Чарівники» «Що можна зробити зі звичайного картону?»
Мотиваційно-ціннісний: прагнення творчої діяльності, самовираження, за допомогою створення творчого продукту	«Домалюй візерунок» «Ярмарок» «Піфагор»
Діяльнісно-процесуальний: вибір прийомів у рішення поставленого творчого завдання	«Конструктор» «Допоможемо художнику»
Особистісно-креативний: активізація творчого потенціалу, використання уяви, самостійності	«Фантазер» «Дизайнери»

Набуті знання дошкільнят у декоративно-прикладній діяльності розвивається за різними напрямками:

- попереднє створення ескізів на папері;
- продумування елементів візерунка та їх розташування;
- створення продуктів декоративно-ужиткової діяльності;
- вміння підібрати спосіб оформлення предмета;

- здатність перенести задуманий декоративний візерунок на виріб.

При створенні системи розвитку у дошкільнят знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу і картону було реалізовано такі принципи:

- розвиваючого та виховного характеру навчання;
- науковості змісту та методів навчального процесу;
- принцип наочності;
- принцип свідомості та творчої активності;
- систематичності та послідовності від простого до складного;
- принцип доступності передбачає відповідність змісту, характеру та обсягу занять рівнем розвитку, підготовленості дітей;
- принцип науковості передбачає розробку занять на основі теоретичних досліджень розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку;
- принцип поєднання колективних та індивідуальних форм діяльності.

Розвитку творчих здібностей дошкільників будуть сприяти такі умови, як особистісно-орієнтоване взаємодія між педагогом та вихованцем, стимуляція мотивації дитини, формування потреби в декоративно-прикладній діяльності.

Застосування цих принципів та методів у ході реалізації досліджуваного методу повинні забезпечити естетичний та художній розвиток дітей, та сприяти розвитку їх творчих здібностей та особистості в цілому.

Для розвитку творчих здібностей у дошкільників у процесі занять декоративно-прикладною діяльністю, необхідно створення певних умов:

1. Наявність у педагога знань та умінь у декоративно-прикладній діяльності.
2. Емоційне забарвлення занять, що забезпечує інтерес дітей до заняття.
3. Між педагогом та дитиною має бути доброзичлива атмосфера.
4. Відсутність жорстких рамок, що перешкоджають розвитку творчих здібностей.

З нашої точки зору технологія сторітеллінгу відповідає всім вимогам і критеріям формування особистості дитини, враховуючи специфіку роботи з досліджуваною віковою групою.

2.3. Аналіз результатів дослідно-експериментальної перевірки

Послугуючись визначеними критеріями рівнів сформованості знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу і картону, а саме: зміст виконаного зображення, передача форми, будова предмета, колір, характер ліній, ми провели повторну діагностику методом домалювання кіл з метою порівняти показники експериментальної та контрольної груп. Результати подані в табл. 2.6.

Таблиця 2.6.

Кількість дітей за рівнем розвитку набутих знань

	ЕГ	КГ
Високий	1	1
Середній	7	8
Низький	2	1

Тобто високий рівень залишився незмінним, середній рівень збільшився на 0,56%, а низький зменшився на 0,2%.

На першому, підготовчому етапі констатувального експерименту, нами було вивчено теоретичні засади набуття знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу і картону, що дозволило виокремити когнітивний, емоційно-мотиваційний та діяльнісний компоненти творчих здібностей, які є результатом застосування декоративно-ужиткової діяльності.

Показники когнітивного критерію (здатність мислити нестандартно, продукувати більше ідей, вигадувати більше образів) на констатувальному

етапі оцінювався легкістю у використанні асоціацій та оригінальністю, гнучкістю мислення. Він був представлений тільки середнім (80%) та низьким (20%). Після застосування запропонованої технології сторітеллінгу контрольна група мала такі результати (рис. 2.6):

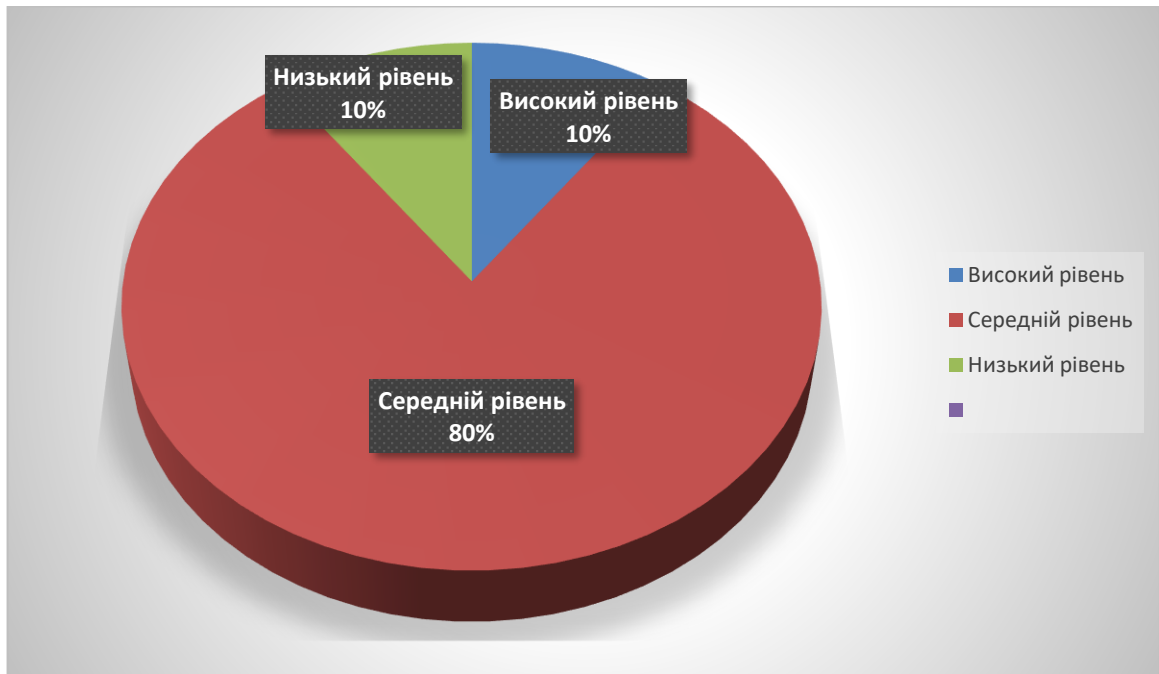
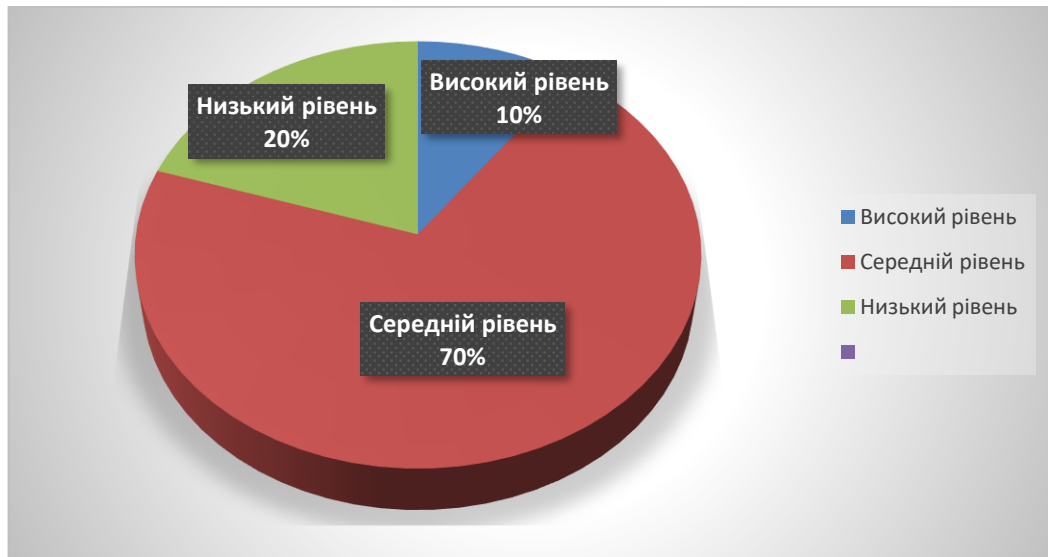

Рис. 2.6. Показники когнітивного критерію (контрольний етап)

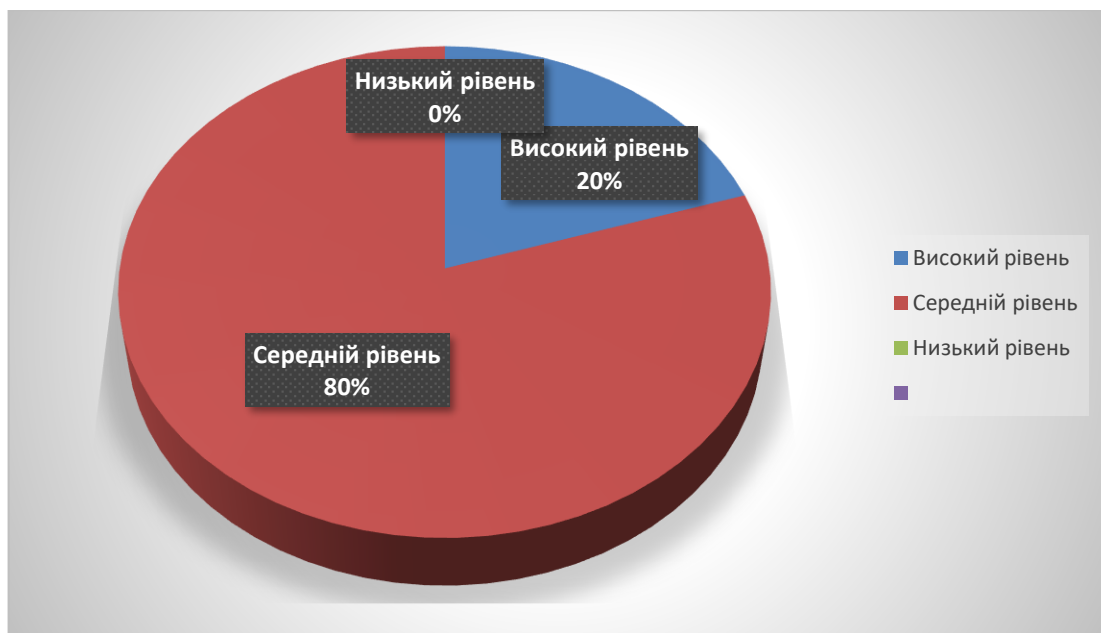
Тобто, одна дитина перейшла на високий рівень сформованості набутих знань з декоративно-прикладного мистецтва. Середній рівень залишився незмінним, 8 дітей, так як одна дитина з низьким рівнем на констатувальному етапі покращила свої вміння і закріпилась на середньому. Низький рівень – 1 дитина.

Показники особистісно-креативного критерію (активізація творчого потенціалу, використання уяви, самостійності) на констатувальному етапі оцінювалися розвитком уявою та внутрішньою позицією творця (зацікавленість у творчій діяльності). 70% дітей з середнім рівнем й 30% з низьким мали певні труднощі при виконанні поставлених завдань, в той час як серед дітей контрольної групи на 10% підвищився високий рівень, а низький зменшився до 20% (рис. 2.7).

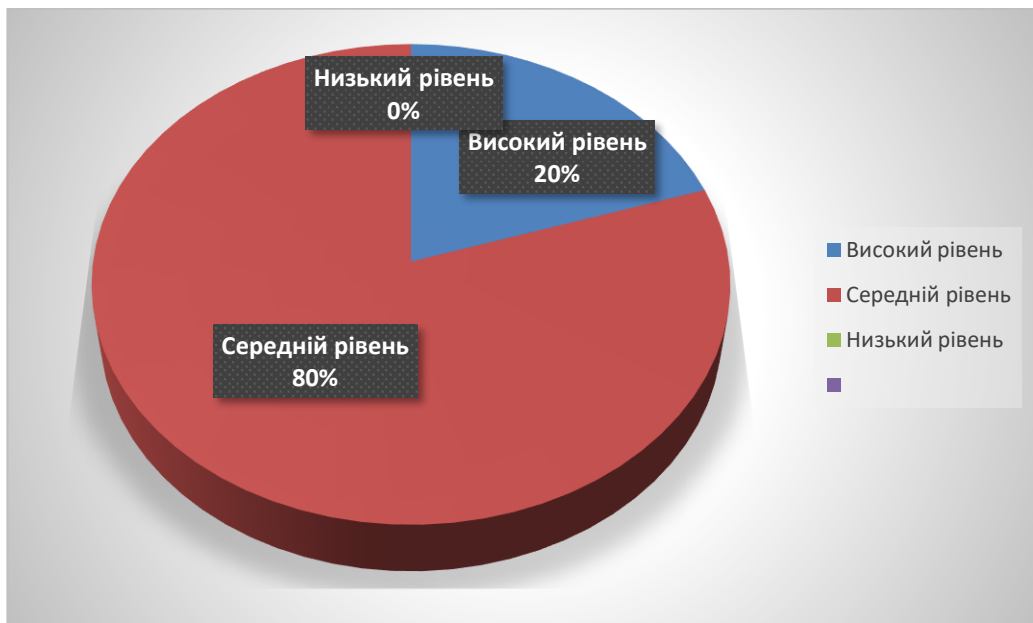
**Рис. 2.7. Показники особистісно-креативного критерію
(контрольний етап)**

Показники мотиваційно-ціннісного критерію (прагнення творчої діяльності, самовираження, за допомогою створення творчого продукту) оцінювались потребою у творчій діяльності й визнанням цінності творчості. Високий рівень – 1 дитина (10%), середній рівень – 8 дітей (80%), низький рівень – 1 дитина (10%). У контрольній групі ці показники змінилися таким чином: високий рівень 20%, середній – 80%, низький – 0% (рис. 2.8).

**Рис. 2.8. Показники мотиваційно-ціннісного критерію
(контрольна група)**

Показники діяльнісно-процесуального критерію (вибір прийомів у вирішенні поставленого творчого завдання) оцінювались з погляду освоєння методів творчої діяльності та прагнення до досягнення мети, отримання конкретних результатів своєї діяльності. Із високим рівнем дітей не було. Середній рівень – 9 дітей (90%), низький рівень – 1 дитина (10%). Контрольний етап представлений наступними показниками: високий рівень – 2 дитини (20%), середній рівень – 8 дітей (80%), низький рівень – немає дітей.

**Рис. 2.9. Показники діяльнісно-процесуального критерію
(контрольна група)**

Для проведення порівняльного аналізу результатів констатувального та контрольного етапів експерименту сформованості набутих знань дітей дошкільного віку з декоративно-прикладного мистецтва, відобразимо отримані дані у діаграмі (рис.2.10).

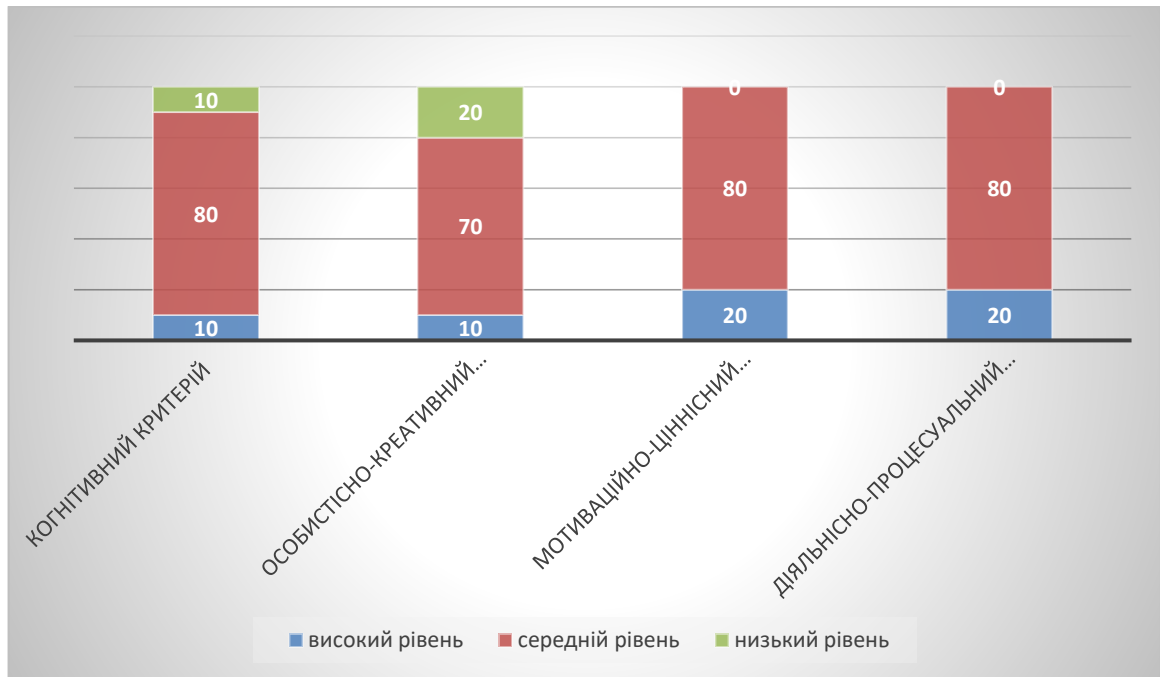

Рис. 2.10. Діаграма вихідного рівня сформованості набутих знань дітей дошкільного віку з декоративно-прикладного мистецтва

Таким чином, у процесі проведення занять дошкільники показали якісно новий рівень формування знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу і картону засобами сторітеллінгу. Спостерігали, як діти ставали активнішими, самостійними, вони без допомоги дорослого виконували свої творчі продукти. Оригінальнішими стали образи – зі стандартного набору елементів діти створювали свої неповторні вироби, відображаючи показники особистісно-креативного критерію. Продукти їх діяльності стали більшим емоційно забарвлені, тим самим підтверджуючи зростання показників мотиваційно-ціннісного критерію. У роботах з'являлося більше ідей, різноманітності, що може свідчити про підвищення показників когнітивного критерію. На заняттях дошкільники були захоплені, уважно слухали інструкції, були налаштовані на позитивний результат, намагалися бути акуратними, спокійно перемикалися з одного виду діяльності на інший, що також свідчить про підвищення показників діяльнісно-процесуального критерію. Спостереження за дітьми в процесі декоративно-ужиткової діяльності показало, що їм цікаво, і вони здатні виражати свій емоційний стан

та свою позицію через продукти діяльності, а різноманітні творчі завдання підвищували інтерес до занять. Таким чином, розробили систему набуття знань з декоративно-ужиткової діяльності при виготовленні паперових і картонних виробів засобами сторітеллінгу, яка вирішувала цілі та завдання, відповідні етапам змісту педагогічної роботи з розвитку творчих здібностей у дітей цього віку. Вибір змісту, форм та методів організації занять забезпечив позитивний результат у розвитку показників творчих здібностей, що було виявлено у процесі дослідницької роботи.

Висновок до розділу 2

Позитивний результат експерименту:

- проаналізовано та систематизовано досвід попередників в психолого-педагогічній та науково-методичній літературі;
- досліджено стан проблеми у практиці формування знань з декоративно-прикладного мистецтва під час конструювання паперових і картонних виробів;
- продіагностовано й виявлено рівні сформованості знань дошкільників з декоративно-прикладного мистецтва;
- на основі отриманих даних запропоновано методику використання технології сторітеллінгу як ефективного засобу в процесі формування знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу і картону.

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумки дослідження проблеми набуття знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу і картону засобами сторітеллінгу, варто зазначити, що вона актуальною, інноваційною та значимою для системи освіти. Відповідно до завдань дослідження прийшли до наступних висновків:

1. Вивчення основ декоративно-прикладного мистецтва, поряд із освоєнням малюнка, живопису, графіки і скульптури, складає важливу і необхідну частину навчально-виховного процесу дітей. Володіння учнями основ такого виду мистецтва обумовлено, насамперед, особливою роллю декоративно-прикладного мистецтва у розвитку естетичного смаку особистості.

Декоративно-прикладне мистецтво – це важлива художня цінність, яка виконує ряд функцій, покликаних розвивати предметно-духовний світ людини, примножувати надбання національної культури, виховувати свідомого громадянина своєї країни, основи свідомого формування якого починається з раннього дошкільного віку.

Виконуючи роботи з мотивів народного орнаменту, діти вчаться розуміти принципи художнього узагальнення, пізнають прийоми творчих імпровізованих декоративних образів, вчаться бачити в орнаментах комбінації кольорів, зіставляти форми, величини, положення елементів площині предмета.

Дітей старшого дошкільного віку знайомлять з різними видами народного декоративного мистецтва: лозоплетіння, розпис, плетіння, вишивка тощо, вчать розрізняти їх за змістом матеріалу, засобами виразності, характерними ознаками.

2. При обґрунтуванні технології сторітеллінг як засіб розвитку творчості дошкільників при виготовленні виробів з паперу і картону, з'ясували, що технологія сторітеллінгу збагачує процес набуття дошкільниками знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні

виробів з паперу та картону. Він є дієвим засобом залучення дітей до виховної, навчальної, творчої діяльності.

Технології роботи в папером і картоном є пріоритетними в роботі з дошкільниками як найпоширеніші й доступніші в обробці матеріали. Виготовлення виробів вимагає від дитини спритних дій, далі застосування таких якостей як впевненість, точність, узгодженість в роботі очей і рук, вдосконалення координації рухів. Праця з папером і картоном звертає велику увагу на розумовий розвиток вихованців, на розвиток їх мислення, уяви, виховання її характеру. Виготовлення іграшки вимагає певних вольових зусиль. Поступово у дітей формуються такі якості, як цілеспрямованість, наполегливість, вміння доводити розпочату справу до кінця.

3. Система роботи з упровадження технології сторітеллінг при виготовленні виробів з паперу і картону в процесі набуття знань з декоративно-прикладного мистецтва побудована на принципах розвиваючого та виховного характеру навчання; науковості змісту та методів освітнього процесу; наочності; свідомості та творчої активності; систематичності та послідовності від простого до складного; доступності передбачає відповідність змісту, характеру та обсягу занять рівнем розвитку, підготовленості дітей; передбачено розробку занять на основі теоретичних досліджень розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку; поєднання колективних та індивідуальних форм діяльності. На розвиток творчих здібностей дошкільників спрямовані умови, як особистісно-орієнтоване взаємодія між педагогом та вихованцем, стимуляція мотивації дитини, формування потреби в декоративно-прикладній діяльності.

4. Експериментально перевірили ефективність системи роботи з упровадження технології сторітеллінг при виготовленні виробів з паперу і картону з'ясовано, що у процесі проведення занять дошкільники показали якісно новий рівень формування знань з декоративно-прикладного мистецтва при виготовленні виробів з паперу і картону засобами сторітеллінгу. Спостерігали, як діти ставали активнішими, самостійними, вони без допомоги

дорослого виконували свої творчі продукти. Оригінальнішими стали образи – зі стандартного набору елементів діти створювали свої неповторні вироби, відображаючи показники особистісно-креативного критерію.

Таким чином, система роботи з упровадження технології сторітеллінг при виготовленні виробів з паперу і картону в процесі набуття знань з декоративно-прикладного мистецтва вирішувала цілі та завдання, що відповідала етапам змісту педагогічної роботи з розвитку творчих здібностей у дітей середнього дошкільного віку. Вибір змісту, форм та методів організації занять забезпечив позитивний результат у розвитку показників творчих здібностей, що було виявлено у процесі експериментальної перевірки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонович Є. А., Проців В. І., Свид С. П. Художні техніки в школі. Київ : Освіта, 1997. 180 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти. *Практика управління дошкільним закладом*. 2021. № 11.
3. Богатеева З. А. Мотиви народних орнаментів в дитячих аплікаціях. Книга для вихователів дитячого садка. Москва : Просвещение, 1986.
4. Богуш А.М., Лисенко Н.В. Українське народознавство в дошкільному закладі : навч. посіб. Київ : Вища шк., 2002. С. 281-317.
5. Бондаренко Н. В. Вплив музичного мистецтва на мовленнєвий розвиток дитини дошкільного віку. *Таврійський вісник освіти*. 2017. № 1. С. 45-52.
6. Вікіпедія: Розповідання історій. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B9 (дата звернення 20.11.2020).
7. Герасименко О. Сторителлінг – ефективний варіант неформального обучения. URL: <http://www.trainings.ru/library/articles/?id=6330> (дата звернення 20.11.2020).
8. Гич Г. М. Сторітеллінг як інноваційна методика формування мовної компетентності учнів ЗНЗ. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2015. № 4(51). С. 188-191.
9. Голубева Е. С. Роль декоративно-прикладного мистецтва в розвитку творчих способностей дітей. *Актуальные задачи педагогики : материалы III Междунар. науч. конф. (г. Чита, февраль 2013 г.)*. Т. 10. Чита : Издательство Молодой ученый, 2013. С. 27-29.
10. Декоративно-ужиткове мистецтво : словник : в 2 т. Т. 1 : А–К / за заг. ред. Я. П. Запаска. Львів : Афіша, 2000. 363 с.
11. Декоративно-ужиткове мистецтво : словник : в 2 т. Т. 2 : Л–Я / за заг. ред. Я. П. Запаска. Львів : Афіша, 2000. 399 с.
12. Донцова М.А. Формирование творческих способностей в конструировании и моделировании из бумаги у детей старшего дошкольного возраста. *Молодой ученый*. 2019. № 9.1 (247.1). С. 62-66.

13. Доронова Т.Н., Якобсон С.Г. Обучение детей 2-4 лет рисованию, лепке, аппликации в игре (младшая возрастная группа). Москва : Просвещение, 1992. 143 с.
14. Ейвас Л. Ф. З досвіду підготовки вчителя декоративно-прикладного мистецтва в Україні : монографія. Кривий Ріг : Видавець ФО-П Чернявський Д.О., 2016. 136 с.
15. Естетичне виховання і розвиток дітей дошкільного віку: Навчальний посібник для ВНЗ / Е.А. Дубровская, Т.Г. Казакова, Н.Н. Юріна та ін. Москва : Видавничий центр В«АкадеміяВ», 2002. 256 с.
16. Захарчук-Чугай Р. Українське народне декоративне мистецтво : навч. посіб. Київ. 2012. 342 с.
17. Калуська Л. В. Дивокрай. Вибрані дидактико-методичні матеріали у 2 – х книгах для працівників дошкільних закладів. Книга перша (видання друге). Тернопіль: Мандрівець, 2005. 320с.
18. Комарова Т.С. Дитяча образотворча творчість: що під цим слід розуміти? *Дошкільне виховання*. 2005. №2. С. 80.
19. Коновець С. В. Естетичні та етичні засади оптимізації професійної діяльності викладачів образотворчого мистецтва вищих навчальних закладів : посібник. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 148 с.
20. Концепції розвитку освіти на період 2015-2025 років. URL: <http://www.morshyn-nvk.lvivsch.in.ua/Files/downloads/%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%A6%D0%95%D0%9F%D0%A6%D0%86%D0%AF%20%D0%A0%D0%9E%D0%97%D0%92%D0%98%D0%A2%D0%9A%D0%A3%20%D0%9E%D0%A1%D0%92%D0%86%D0%A2%D0%98%20%D0%A3%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%87%D0%9D%D0%98.pdf> (дата звернення: 10.08.2021).
21. Котелянець Н. Значення народного мистецтва для виховання та розвитку дітей дошкільного віку. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2010. № 5. С. 16-18.
22. Кузьменко Ю. В., Рідкоус Л. В. Сторітеллінг: досвід В. О. Сухомлинського. *Наук. зап. Серія: Педагогічні науки / Центральноукр. держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка*. Кропивницький, 2018. Вип. 171. С. 83–87.
23. Кулінка, Ю., Байдалюк К. Методика сторітеллінг : серія уроків з теми «Рисунок» за технологічним профілем «Основи дизайну». *Трудова підготовка в рідній школі*. 2018. № 4. С. 14 ; 2019. № 1. С. 14–22 ; № 2. С. 33–40.
24. Лозинська Є. Українське народознавство дітям дошкільного віку: Метод. посібн. для дошкільн. Закл. Львів: Оріяна-Нова, 2008. 208 с.

25. Мамчур Н. С. Естетико-виховний потенціал традиційного декоративно-прикладного мистецтва. *Вища освіта України № 3 : теорет. та наук.-метод. часопис. Додаток 1.* / Ін-т вищ. освіти АПН України. Рівне, 2010. Темат. вип. : Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології, Т. 2. С. 240-246.

26. Метод Storytelling: як зацікавити дітей, розповідаючи історії *Пізнавальні історії на варті цікавого навчання.* <https://naurok.com.ua/post/metod-storytelling-yak-zacikaviti-ditey-rozpovidayuchi-istori>. (дата звернення 08.10.2021).

27. Народное искусство в воспитании дошкольников / Под ред. Т.С. Комаровой. Москва, 2005.

28. Неменский Б. М. Мудрость красоты. О проблеме эстетического воспитания : кн. для учителя. Москва : Просвещение, 1987. 253 с.

29. Оршанський Л. В. Теоретико-методичні засади художньо-трудової підготовки майбутніх учителів трудового навчання : автореф. дис.... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». Київ, 2009. 42 с.

30. Пантелєєв Г.Н., Максимов Ю.В., Пантелєєва Л.В. Декоративне мистецтво – дітям. Мінськ, 1976.

31. Пошивайло І. Феноменологія гончарства : семіотико-етнологічні аспекти. Опішне : Українське Народознавство, 2000. 432 с.

32. Пропп. В. Я. Исторические корни волшебной сказки. Москва : Изд-во ЛГУ, 1986. 364 с.

33. Сторітеллінг як метод навчання. URL: <https://www.creativeschool.com.ua/blog/storitelling-yak-metod-navchannya/> (дата звернення 08.10.2021).

34. Сухорукова Г.В., Дронова О.О., Голота Н.М., Янцур Л.А. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі : підручник. Київ : Видавничий дім «Слово», 2010. 376 с.

35. Торшілова Е.М. Пустун, або Мир дому твого: Естетичне виховання дошкільнят. *Дошкільне виховання.* 2001. № 9.

36. Українське мистецтво у полікультурному просторі : Навч. посіб. / О. П. Рудницька, Л. А. Кондрацька, В. О. Смікал, Т. А. Смирнова, Ю. В. Грищенко. Київ : ЕксОб, 2000. 207 с.

37. Ярыгина Н. А. Декоративно-прикладное искусство как средство эстетического воспитания дошкольников. *Начальная школа: Плюс до и после.* 2008. №4. С. 38-40.

38. Armstrong D. Managing by Storying Around: A New Method of Leadership. Danvers : Crown Business, 1992. 249 p.

39. David M. Armstrong. *Managing by Storying Around: A New Method of Leadership*. New York: Doubleday Currency, 1992. 272 p.

40. Egan K. *Teaching as Story Telling: An Alternative Approach to Teaching and Curriculum in the Elementary School*. University of Chicago Press, 1986. 122 p.

41. Rossiter M. *Narrative and stories in adult teaching and learning*. ERIC Clearinghouse on Adult Career and Vocational Education; Columbus, OH. 2002.

42. Storytelling. URL:
<https://www.armstronginternational.com/culture/davidarmstrong-storytelling-ceo>
(дата звернення 08.10.2021).

ДОДАТКИ

Додаток А

Приклади історій [26] СТАРИЙ МУДРИЙ ПУГАЧ

Давним-давно жив на дубі старий пугач і уважно спостерігав за всім, що відбувається навкруги. Одного разу він побачив маленького хлопчика, який допомагав старому нести важку корзину. Наступного дня він побачив дівчинку, яка кричала на свою матір. Щодня старий пугач бачив дуже багато всього незвичайного й різного, але мовчав про те, що бачив.

Поступово він почав менше говорити й більше слухати. Тепер він слухав людей, які розмовляють один з одним або розповідають один одному різні історії. Одного разу він почув, як жінка стверджувала, що бачила слона, який стрибає через паркан. Потім він почув, як один чоловік розповідав іншому, який він ідеальний і ніколи не робить жодних помилок.

З кожним прожитим днем старий пугач говорив все менше й менше, а слухав усе більше й більше, і незабаром він знав про все, що відбувалось навкруги. Поступово він став мудріше, і його навіть прозвали мудрим старим пугачем.

Мораль: менше кажи, більше спостерігай і слухай, і станеш мудрим і розумним.

ЧОРНА ВІВЦЯ

На пагорбі поблизу маленького села жила-була чорна вівця. Щовесни вона зістригала свою чорну шерсть і продавала її на ярмарку. Жителі села пряли з її шерсті та виготовляли різноманітний теплий одяг. Якось вівця виявила, що в неї ще залишилось небагато вовни. Вона захотіла продати її, але в той день чомусь ніхто не захотів купити її шерсть. Вівця дочекала покупців до самого вечора та й повернулася додому. Наступного дня вона знову принесла шерсть на ринок і пробула там цілий день, але ніхто так і не купив її товар. Так пройшло кілька днів.

Одного разу, коли чорна вівця знову сиділа на ринку зі своєю вовною, до неї підійшов хлопчик і спитав, чи можна купити її шерсть. Господиня надзвичайно зраділа і продала йому і його батькам усю шерсть, яка була в неї із собою. Виявилося, що вони прийшли із сусіднього села навмисно, щоб купити не звичайну, а саме чорну шерсть. Того дня вівця повернулася додому задоволена і щаслива.

Мораль: ніколи не здавайся і продовжуй розпочату справу.

МАВПА І КРОКОДИЛ

Біля річки на високому дереві жила мавпа. Вона дружила із крокодилем, що жив у річці. Кожного дня мавпа зривала яблука й кидала їх своєму другу. Одного разу крокодил поділився фруктом зі своєю дружиною, якій так сподобався їх соковитий смак, що в ній прокинулася жадібність і їй захотілося з'їсти не тільки ще один смачний плід, а навіть саме серце мавпи! І хоч сердешна була крокодилу близьким другом, він усе ж вирішив принести її в жертву заради своєї дружини. Придумав заманити її, а запросивши в гості, посадив до себе на спину й хотів утопити бідолаху в річці. Коли мавпа відчула небезпеку і зрозуміла, що відбувається, вона зібралася з духом і спокійно сказала крокодилу, що забула своє серце на дереві. Йому довелося повернутися назад, а мавпа залізла на високу гілку й залишила крокодила з носом!

Мораль: зберігай присутність духу, щоб вийти зі складних ситуацій.

МУДРИЙ РАХУНОК

Одного разу імператор Акбар поставив перед своїми придворними дивне запитання, яке змусило їх серйозно замислитись. Ніхто не міг відповісти своєму повелителю. У цей час Бірбал, найрозумніший підданий Акбара, увійшов у місто і спитав, чому всі в такій задумі. Йому розповіли про неймовірно складне питання імператора.

Запитання було таким: «Скільки ворон у нашому місті?». Як тільки Бірбал почув його, він весело розсміявся: «Я знаю відповідь. У нашому місті п'ятдесят тисяч п'ятсот вісімдесят дев'ять ворон, мій володарю». Усі були просто приголомшені. «Звідки ти знаєш?», – спитав Акбар.

«Це просто, мій володарю, – сказав Бірбал. – Будь ласка, попросіть ваших підданих порахувати ворон. Якщо їх виявиться більше, ніж я сказав, це буде означати, що до наших ворон з іншого міста прилетіли в гості їхні родичі. Якщо ж ворон буде менше, значить, наші ворони самі вирішили відвідати родичів і вирушили в подорож». Імператор Акбар був дуже задоволений такою дотепною відповіддю Бірбала.

Мораль: завжди можна знайти вагомий аргумент на користь того, що кажеш.

ОСТАННЄ ЗУСИЛЛЯ

Одного разу в маленького хлопчика загубилося цуценя і він став шукати його всюди. Шукав під ліжком, по всьому дому й у дворі, але ніяк не міг знайти

свого улюбленого вихованця. Він шукав цуценя з раннього ранку до пізнього вечора, але пошуки виявились марними.

Коли засмучений хлопчик повертався додому, він побачив сусідку, яка сиділа на ганку. Побажавши їй на добраніч, вже зібрався увійти в дім, але раптом вирішив спитати її про зниклого улюбленця. «Вибачте, ви не бачили мого цуценяти? Я його зранку шукаю, але його ніде немає», – сказав хлопчик. «О, так, звісно, – відповіла вона. – Цуценятко в мене вдома гризе кісточку. Я просто не знала, що воно твоє».

Мораль: не здавайся до кінця, докладай максимум зусиль.

МИСЛИВЕЦЬ І ГОЛУБИ

На краю села росло велике-велике дерево. Птахи будували на ньому гнізда, а втомлені подорожні відпочивали в тіні його широкої крони. Одного разу до дерева прийшов мисливець і побачив безліч птахів. Він розгорнув сітку й поклав у них кілька зерен, але пильна ворона помітила пастку й попередила інших птахів.

У цей час поруч із деревом пролітала зграя голубів. Птахи побачили зерна, опустилися, щоб трохи підживитись, і потрапили просто в пастку. Вони дуже злякались, але ватажок зграї не розгубився і придумав план звільнення: «Ми піднімемось у небо, полетимо разом з пасткою й залишимо птахолова ні з чим». Так кожний голуб узяв у дзьоб свій шматочок сітки, зграя приготувалась і стрімко злетіла вгору. Голуби полетіли, а мисливець залишився без здобичі.

«Тепер ми повинні полетіти до моєї подруги мишки. Вона допоможе нам позбутися сітки», – сказав ватажок. Так вони і зробили. Мишка прогризла дірки в пастці і звільнила всіх птахів.

Мораль: сила у згуртованості та єдності.

ГУСИ Й ЧЕРЕПАХА

Жили-були два гусаки й черепаха, вони міцно дружили один з одним. Одного разу влітку їх озеро пересохло, і друзі вирішили вирушити на пошуки нового. Оскільки черепаха не вміла літати, гуси запропонували нести її. Кожний взяв у дзьоб протилежний кінець палиці, а черепаха вчепилася зубами за її середину. При цьому єдине, чого не можна було робити черепасі, – це розмовляти під час польоту.

Нарешті всі троє злетіли. Звірі навколо привітно кричали їм і махали услід. Раптом хтось засміявся і сказав: «Дивіться, дивіться, черепаха, яка літає!». Черепаха розсердилася й закричала: «Не бачу в цьому нічого смішного!». І в ту ж мить звалилась на землю. Товстий панцир урятував її. Черепаха подумала: «Шкода, що я не тримала рот на замку», зітхнула й вирушила шукати нове озеро, але вже пішки.

Мораль: не кажи зайвого, іноді варто промовчати.

КУПЕЦЬКИЙ СИН

Давним-давно в одному місті жив купецький син, який дуже любив поезію. Одного разу він прочитав прекрасний рядок і став так часто його повторювати, що слова стали його другим ім'ям – «Кожний отримує те, що судилось».

В один прекрасний день у місті почалося свято, в якому взяла участь навіть сама принцеса. Вона побачила прекрасного принца, закохалась і наказала покоївці передати йому прохання про побачення. Служниця виконала її волю, а принц з радістю погодився зустрітись. «Як тільки стемніє, приходьте до білого палацу й підніміться у вікно по мотузці», – сказала покоївка. Але вночі принц злякався й не прийшов.

У цей час купецький син бродив біля палацу й побачив мотузку, що звисала з одного з вікон. Він піднявся по ній і увійшов у розкішну кімнату. Принцеса вирішила, що це принц, оскільки було дуже темно й вона не змогла розгледіти його обличчя. Вона спитала: «Як тебе звати?», а у відповідь почула: «Кожний отримує те, що судилось». Почувши голос, принцеса зрозуміла, що це був не принц, і наказала незнайомцю покинути її покої.

Юнак пішов. Кілька місяців потому він бродив по ярмарку й побачив весільну ходу. Раптово знавіснілий слон побіг прямо в натовп людей. Почалась паніка, люди стали розбігатись у різні боки, а купецький син зміг заспокоїти слона і врятував усіх навкруги. Наречена підійшла, обійняла його і сказала, що вона принцеса і тепер вийде за нього заміж у подяку за порятунок їхніх життів.

Мораль: хороша поведінка й чесність не залишаються без нагороди.

Лайфхаки сторітеллінгу (за Аллою Баєвої [26])

Дайте можливість
дитині обрати героя.
«Оживіть» героя разом!

ЛАЙФХАК 2

Оберіть місце події,
деталізуйте його. Флеш-карти
«Місце події»

Будинок у
селі.
Подвір'я.

Місто. Парк.

Дитячий
садок.

Море.

ЛАЙФХАК 3

Запропонуйте цікаві
деталі історії, які
впливатимуть на сюжет.

Чарівна
скринька

Чарівна
паличка.

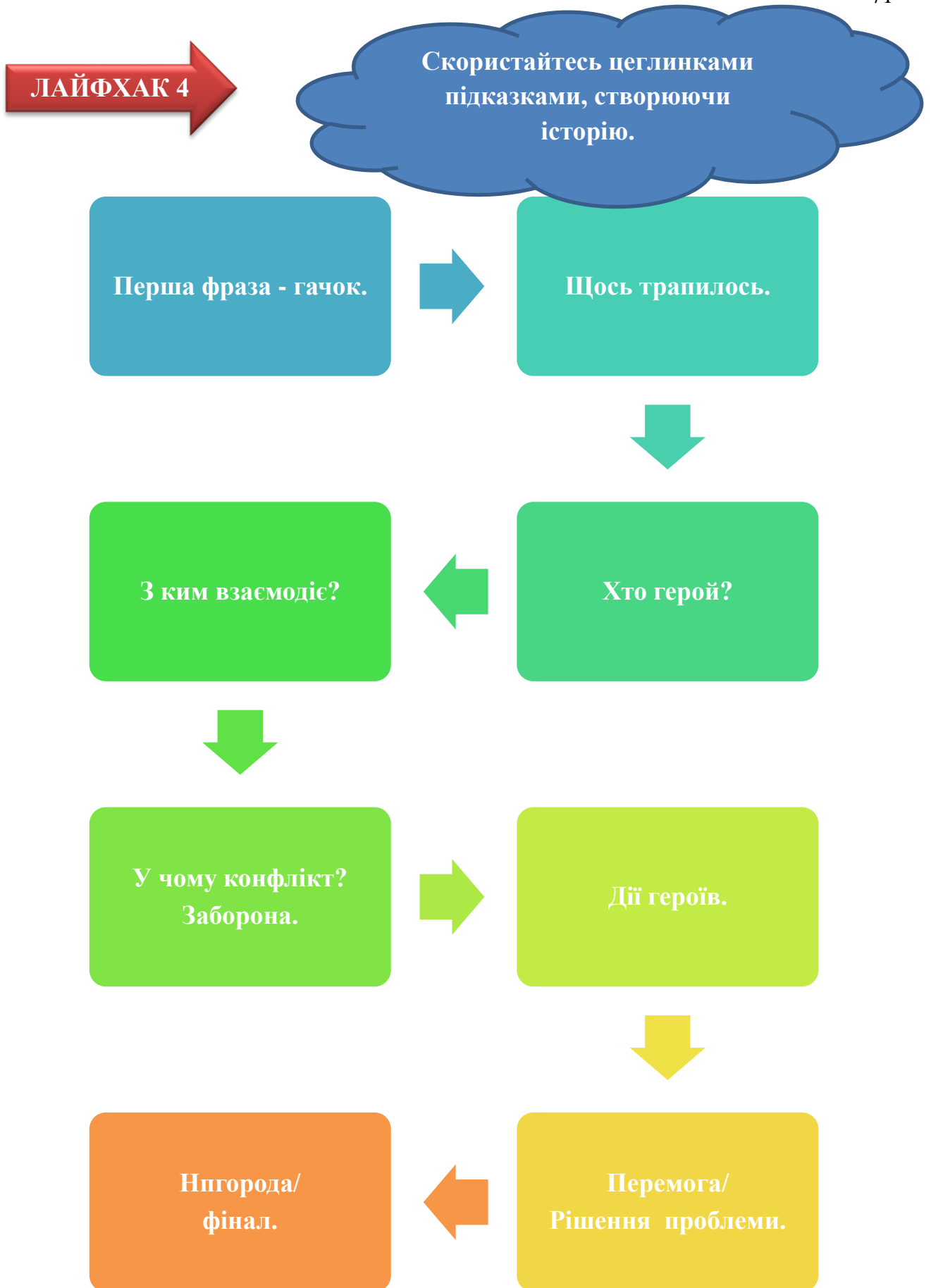
Книга
підказок.

Музей.

Таємничий ліс.

ЛАЙФХАК 5

Візуалізуйте сюжет через кросен.

Перша фраза - гачок

Перемога/
Рішення проблеми

Перемога/
Рішення проблеми

Щось трапилось

Нагорода/
Фінал

Дії героїв

З ким взаємодіє?

У чому конфлікт?
Заборона.

Дії героїв

 Рука допомоги 2

 7

 3

 6

 5

 4

ЛАЙФХАК 6

Скористайтесь шаблоном-підказкою для конструювання історії.

Сюжет	Емоція	Зміст	Історія
Експозиція	Простота	З ким і де трапилася історія, хто є її автором	
Зав'язка	Незвичайність	Що надзвичайного і цікавого в цій історії?	
Розвиток дії	Підвищення емоційності	Стислий опис подій	
Кульмінація	Пік емоцій	Які емоції викликала історія?	
Розв'язка	Заспокоєння	Чому ця історія навчає?	

ЛАЙФХАК 7

Змістове наповнення історії.

Сюжет	Емоція	Зміст	Історія
Експозиція	Простота	З ким і де трапилася історія, хто є її автором	Звичайний підліток
Зав'язка	Незвичайність	Що надзвичайного і цікавого в цій історії?	Розмова з батьками про бажання мати вдома собаку
Розвиток дії	Підвищення емоційності	Стислий опис подій	Відмова, альтернатива – робота в притулку для тварин
Кульмінація	Пік емоцій	Які емоції викликала історія?	Переживання за покинутих тварин
Розв'язка	Заспокоєння	Чому ця історія навчає?	Ми відповідаємо за тих, кого приручили

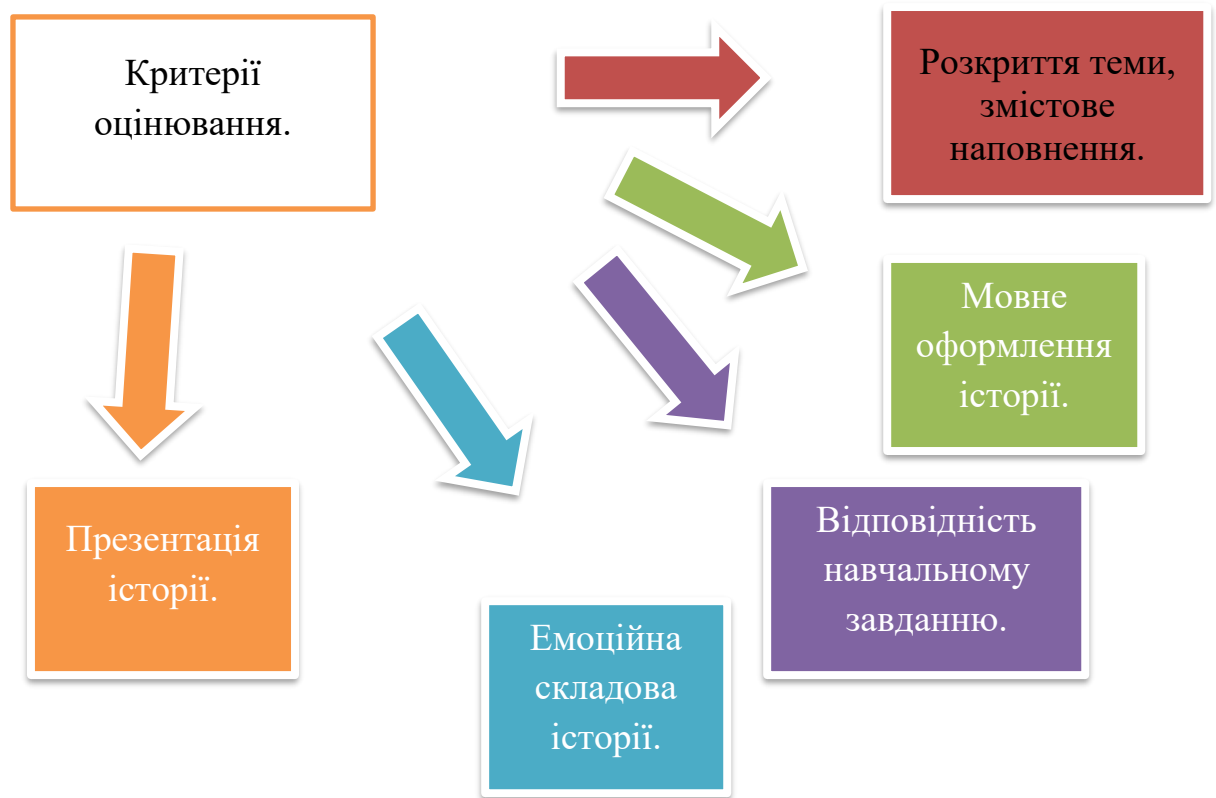
ЛАЙФХАК 8

Зверніть увагу! Важливі аспекти історії.

ЛАЙФХАК 9

Допоможіть учню відредагувати історію, поясніть, як її треба представити.

ЛАЙФХАК 10

І театр, і історія...

"Зміна позицій"

Розповідь історії від імені самого героя, його друга, стороннього глядача

Театр тіней або ляльковий театр

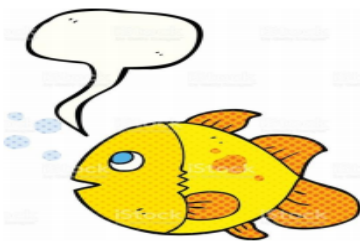

Інсценізація готової історії

ЛАЙФХАК 12

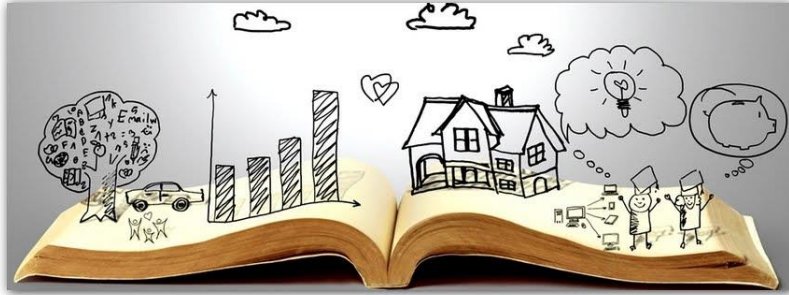
Узагальнення матеріалу через комікси

Варіанти завдань:

1. Прочитайте текст історії, виділіть ключові моменти. Створіть за ними комікс.
2. Відтворіть через малюнок один сюжетний елемент історії. Змініть сюжет і переробіть історію.
3. Доберіть з Інтернет-джерел зображення, проілюструйте готову історію. Викладіть свій варіант розвитку подій.
4. Створіть кросенс.

Також для створення історії можна скористатися картками ходилками-бродилками.

**Прийоми роботи
з текстом готової
історії.**

- Пошук ключових епізодів.
- Коментоване читання.
- Коментар у соцмережу про основні факти історії.
- Реконструкція подій.
- Зміна сюжету.
- Індивідуально – авторська візія.
- Візуальний супровід історії з індивідуальними змінами.

Картки ходилки-бродилки

Значення карт Проппа [32]

1. Жили-були. Створюємо казковий простір (кожна казка починається з вступних слів «давним-давно», «жили-були», «в тридесятому царстві»).

2. Особлива обставина («помер батько», «сонце зникло з небосхилу», «дощі перестали лити, і настала посуха»).

3. Заборона («І не відкриєш віконця», «не виходь з двору», «не пий водички»). **4. Порушення заборони** (персонажі казок і в віконце визирають, і з двору відлучаються, і з калюжі водицю п'ють; при цьому в казці з'являється нове обличчя - антагоніст, шкідник).

5. Герой залишає будинок (він може або відправлятися у пошуках кращої долі сам, або рушати з благословення батьків, або виганятися, наприклад, батько відвіз вигнану мачухою дочку в ліс тощо).

6. Поява помічника (сірий вовк, кіт у чоботях).

7. Спосіб досягнення мети (це може бути політ на килимі-літаку, використання чарівного перстня тощо).

8. Ворог починає діяти (змій викрадає царівну, чаклунка отрує яблуко).

9. Перемога (руйнування злих чар, фізичне знищення антагоніста – Змія, чаклунки, вовка тощо).

10. Переслідування (героїв можуть переслідувати гусі-лебеді, Змій Горинич, Баба-яга та інші).

11. Герой рятується від переслідування (ховаючись в гробку, перетворюючись в інше створіння, або долаючи величезні відстані за допомогою чарівних засобів).

12. Випробування героя. Тут з'являється новий персонаж - чарівник, гном, бабуся, якій потрібна допомога та інші. Баба-яга дає дівчині завдання виконати домашню роботу, Змій пропонує герою підняти важкий камінь та інше.

13. Герой витримує випробування

14. Отримання чарівного засобу (він може передаватися, виготовлятися, купуватися, з'являтися невідомо звідки, викрадатися, даруватися).

15. **Тимчасове зникнення дарувальника** (Баба-яга відпускає з миром, чарівник зникає, дракон ховається назад у печеру)
16. **Герой вступає в битву з ворогом** (іноді це відкритий бій – зі Змієм Гориничем, іноді змагання або гра в карти).
17. **Ворог виявляється переможеним** (в казках антагоніста не тільки перемагають в бою або змаганні, але і виганяють або нищать за допомогою хитрості).
18. **Героя мітять** (мітку наносять на тіло або дають особливий предмет – кільце, рушник, образок, він щось забирає у поваленого ворога).
19. **Герой отримує складне завдання** (дістати перстень із дна моря; виткати килим; побудувати палац за одну ніч; принести те, невідомо що).
20. **Герой виконує завдання** (а як же інакше?).
21. **Герою дається новий вигляд** (частий прийом – занурення в киплячу воду або гаряче молоко, яке робить героя ще краще).
22. **Герой повертається додому** (зазвичай це відбувається в тих же формах, що і прибуття, але це може бути і переможний приліт на поваленому драконі).
23. **Героя не впізнають вдома** (іноді через зовнішні зміни, наведеного закляття, каліцтва, дорослішання).
24. **З'являється фальшивий/хибний герой** (тобто той, хто видає себе за героя або привласнює собі його заслуги).
25. **Викриття фальшивого героя** (це може статися в результаті спеціальних випробувань або свідoctва авторитетних осіб).
26. **Розпізнавання героя** (і тут виявляється підміна, фальшивий герой із ганьбою виганяється, а нашого персонажа приймає в обійми любляче королівське подружжя).
27. **Щасливий кінець** (бенкет на весь світ, весілля, півцарства на додачу).
28. **Мораль** (який висновок можна зробити з історії).

Додаток Д

Фотоматеріали занять з набуття знань декоративно-прикладного мистецтва під час роботи з папером і картоном засобами сторітеллінгу

"Квітки на ножках"
розповідали історії,
чому вони люблять чи
бояться людей.

Дамір розповідав
фантастичні історії про
поробки до Хеловіну

Методична розробка заняття

Тема. Оригамі. Пластика паперу. Послідовність дій під час виготовлення оригамі. Практична робота: створення за схемою човника.

Мета ознайомити з історією появи техніки оригамі; опанувати прийоми згинання і складання паперу при виготовленні оригамі; удосконалювати навички роботи з папером за зразком; розширювати світогляд; розвивати інтерес до оригамі, творчі здібності, уяву, мислення, пам'ять; виховувати акуратність, любов до праці.

Обладнання: зразки виробів, папір, фото «Технологія виготовлення паперу», схеми виготовлення човника, мультимедійний супровід, таблиця умовних позначень для оригамі, відео «Казка про човник», відео «Море».

Хід заняття

I. Підготовка робочих місць.

II. Організаційний момент.

Приготуйтеся, Папірчик запросив мене із вами на незвичну й таємничу нову країну Оригамі.

– Сьогодні на занятті ознайомимося з технікою «Оригамі» і будемо вчитися складати прості вироби у цій техніці. Працювати на занятті ми будемо з папером.

1. Розповідь педагога.

Діти, зверніть увагу на те, як багато виробів виготовляється з паперу. Із нього роблять зошити, альбоми, книги, іграшки тощо. Для цього папір обробляють різними способами: ріжуть, згинають, складають, склеюють.

Паперу понад 2000 років. Винайшли його в Китаї. Виготовляли власноруч з шовкового дерева чи бамбуку. В наш час папір роблять спеціальні машини з деревини, макулатури, соломи, ганчір'я стебел кукурудзи. Такі машини виготовляють близько 1 км паперу за секунду. *(показ фото)*

«Гарний папір примушує думати про гарні речі» – говорять японці. Мабуть, не даремно саме в Японії виникло мистецтво складання паперу – оригамі.

Перші вироби, складені з паперу, використовувалися у відправленні релігійних обрядів у вигляді підставок і коробочок «санбо». Туди клали шматочки риби й овочів і приносили до храму як пожертву.

Згодом мистецтво оригамі потрапило до палацу японського імператора. Придворні складали записки-листи у вигляді метеликів, журавликів, квіток. Листи-оригамі були символами дружби, поваги й любові. У бідних японських сім'ях паперові іграшки протягом багатьох століть були єдиними забавками для дітей. У Японії складання виробів у техніці оригамі – це сімейний ритуал.

Необхідно знати:

«Орі» – склад в японській мові, Значить щось складати, А папір свій називають Всі японці – «гамі», Коли з нього щось складають, Кажуть «оригамі».

Світового визнання сягнуло мистецтво оригамі у творах японського майстра Акіри Йошизави. (показ фото)

Бесіда з учнями.

- Що таке оригамі?
- Де виникло це мистецтво?
- Який матеріал використовується при складанні паперу?
- Де ж, на вашу думку, можна використати оригамі в житті? (відповіді дітей)

– Пропоную вашій увазі відео, з якого ви дізнаєтесь, як і де люди використовують оригамі. (перегляд відео)

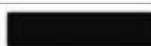

– Людей, які професійно займаються складанням оригамі називають **ОРИГАМІСТАМИ**. (запис слова на дошці) Цією технікою користуються також і дизайнери.

– Оригамі повністю відкидає склеювання або вирізування. Робочими елементами є тільки складки. Сучасне оригамі включає в себе багато напрямків: одні складають квіти, інші — тварин, ще інші — багатогранники, коробки і навіть технічні моделі.

Секрети майстра Папірчика

Запам'ятати порядок складання багатьох іграшок було важко, тому намагалися його записувати. Так з'явилася нова мова — мова позначок. З їх допомогою люди на малюнках-схемах записували шлях аркуша від паперового квадрата до готової фігурки.

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ, ЯКІ НАЙЧАСТІШЕ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ У ТЕХНІЦІ ОРИГАМІ

	центральна лінія
	центр
	знак єднання(складання)
	триматися пальцями за вказане місце
	розріз, надріз
	надрізати, відрізати
	лінія згину
	увігнути і натиснути
	зігнути на себе
	перевернути на інший бік
	загинати зверху (на роботу)
	загинати вниз (під роботу)
	місто з'єднання
1, 2, 3, 4, 5	нумерація з'єднання
	вказівник напрямку

	розкрити
	повернути
	зігнути і розігнути
	зігнути складкою

Фізкультхвилинка «Море»

- Прийміть зручну позу. Заплющте очі. Уявіть, що ми потрапили до моря. Послухайте його звуки (*аудіозапис «Шум моря»*) Шум хвиль, крик чайок заспокоюють наш розум і наше серце. І тепер так захотілося відчутти гойдання тих хвиль... А як же це зробити? (*відповіді учнів*) Так нам треба сісти у човник. А де ж нам його взяти? Чи можемо його самі зробити? Тож давайте навчимося робити човника у техніці оригамі.

А зараз ми з вами переходимо до практичної роботи і спробуємо свої вміння в техніці оригамі.

Хто у нас помічники? (наші пальчики)

Пальчиковий масаж

Вранці пальчики проснулись

І старанно потягнулись...

Ніби річка потекли,

Наче човник попливли...

Вправо-вліво показали,

Гопака затанцювали...

А тоді обійнялись

І до праці узялись.

Подивіться порядок роботи.

Човник

Матеріали:

Прямокутний аркуш паперу (альбомний формат)

Опис і схема в картинках:

Кладемо перед собою прямокутний аркуш і складаємо його навпіл.

Загинаємо верхні кути до центру під прямим кутом.

Знизу підгинаємо наверх з двох сторін вільні краю аркуша.

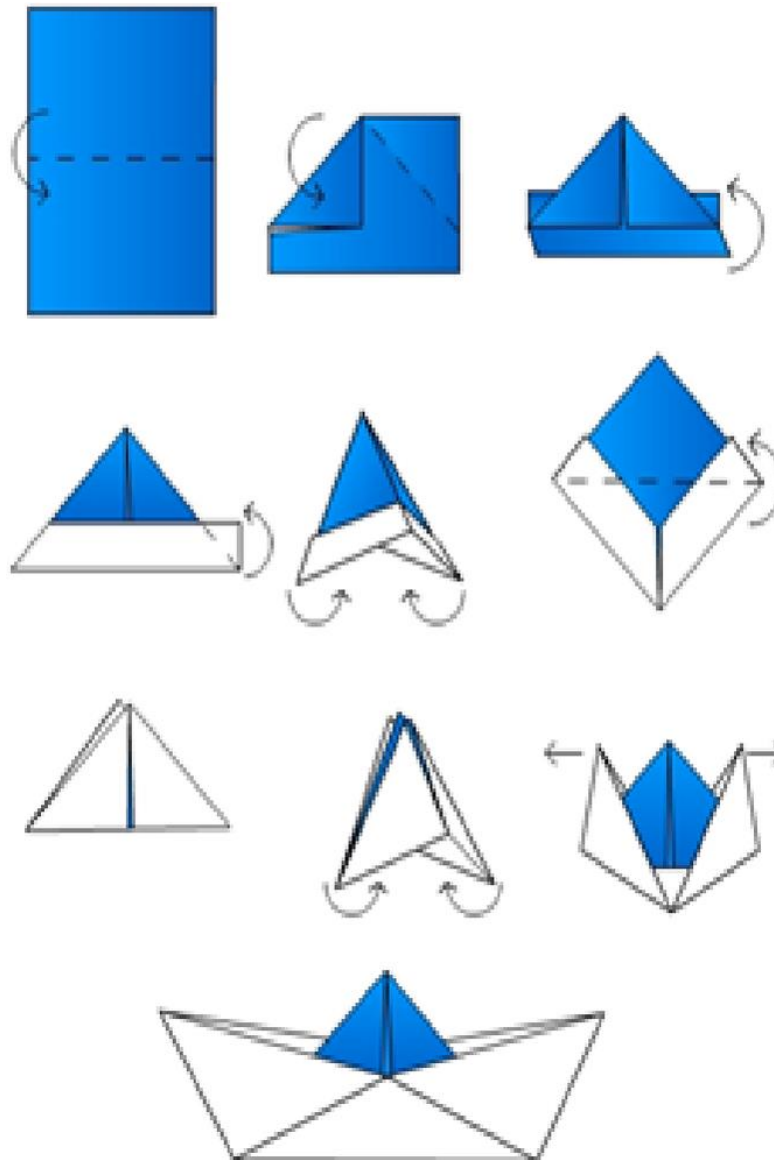
Загинаємо кути країв всередину.

Зводимо протилежні кути отриманого трикутника. Вийшов квадрат. Закріплюємо нову лінію згину.

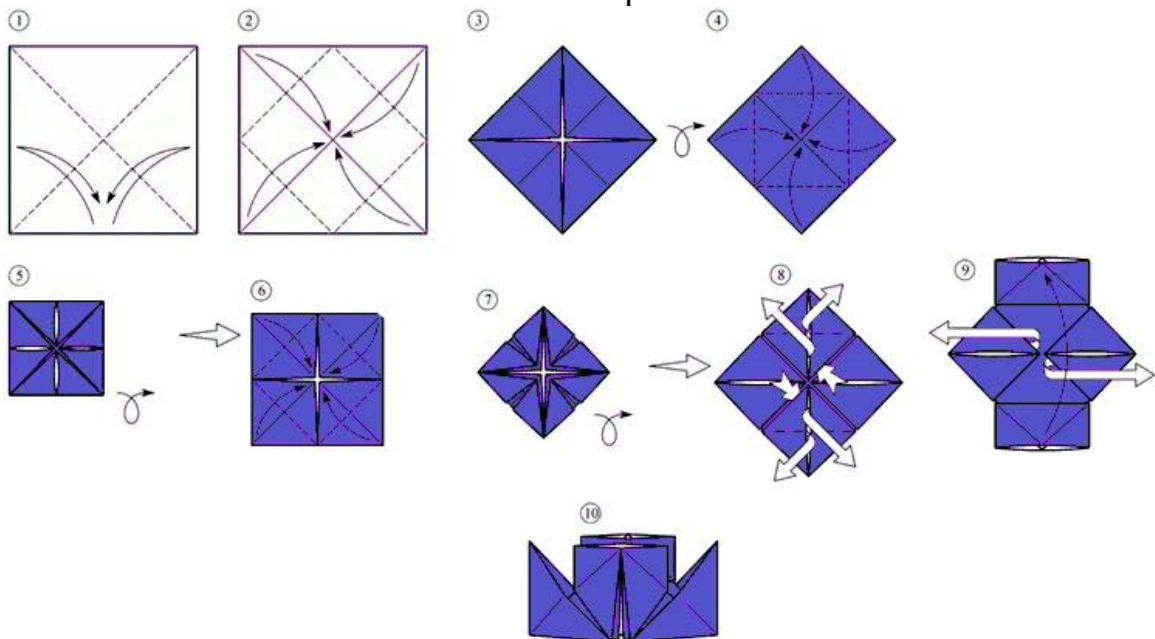
Загинаємо нижні кути до верхнього кута з двох сторін, щоб вийшов трикутник.

У отриманого трикутника зводимо протилежні кути один до одного - знову вийшов квадрат.

Тримаємо квадрат за верхні куточки і розводимо їх в сторону поки не вийде човник.

Диференціація: ті учні, які вміють складати такий човник працюють самостійно за іншою технологічною картою.

III. Практична робота

Діти працюють. Вихователь допомагає дітям за потреби.

Щоб стати оригамістом, достатньо навчитися повторювати ті фігурки, які були створені раніше. Але можна створювати і свої композиції.

Чим же так привабливе оригамі? По-перше, ним може займатися будь-хто – незалежно від статі, віку, чи спеціальності. Успішно складають фігурки з паперу винахідники і депутати, школярі і вчителі тощо.

І, по-друге, оригамі – досить приємний вид дозвілля.

Перегляд відео «Оригамі казка про пірата»

(прийом «Сторітелінг»)

<https://www.youtube.com/watch?v=bUxnBxaXtro>

Діти роблять човника за казкою

IV. Виставка та оцінювання робіт

— Які гарні човники у вас вийшли!

— Розкажіть, як вам працювалося ?

— Хто допомагав товаришеві?

— Хто припустився помилок?

V. Підсумок заняття

— Чи сподобався вам сьогоднішня робота?

— Які відкриття ви зробили?

— Що навчилися робити на занятті?

